

FAVQULODDA VAZIYATLARNING OLDINI OLISH VA
BARTARAF ETISH SOHASIDA KASBIY MALAKALARNI
RIVOJLANTIRISH BO‘YICHA TARMOQ KENGASHI

KASBIY STANDART

FAVQULODDA VAZIYATLARDA
QUTQARUV ISHLARINI BOSHQARISH

“Favqulodda vaziyatlarda qutqaruv ishlarini boshqarish” kasbiy standarti 2025-yil 18-dekabrdagi Kasbiy malakalarni rivojlantirish bo‘yicha Respublika kengashi majlisining 114-son bayoni bilan tasdiqlangan “Kasbiy standart shakli” hamda Milliy malaka tizimini rivojlantirish instituti direktorining 2025-yil 19-dekabrdagi 55-son buyrug‘i bilan tasdiqlangan “Kasbiy standartlarni ishlab chiqish va yangilash metodologiyasi”ga muvofiq, Favqulodda vaziyatlarning oldini olish va bartaraf etish sohasida kasbiy malakalarni rivojlantirish bo‘yicha tarmoq kengashi tomonidan ishlab chiqilgan.

KASBIY STANDART

Favqulodda vaziyatlarda qutqaruv ishlarini boshqarish

Reyestr raqami:

UZ-KS-2026-T1.0-0081

I. Umumiy ma'lumotlar

1. Kasbiy standartning qo'llanilish sohasi: Favqulodda vaziyatlarda qutqaruv guruhi boshliqlari xizmati kasbiy standarti "Qidiruv-qutqaruv guruhi boshlig'i", "Qutqaruv guruhi boshlig'i", "Suvda qutqaruv guruhi boshlig'i" "Tog'da qutqaruv guruhi boshlig'i" "Radiatsion, kimyoviy va tibbiy-biologik muhofaza guruhi boshlig'i" kasblari bo'yicha ta'lim dasturlarini ishlab chiqish, kasbiy malakalarni mustaqil baholash, shuningdek, tashkilotlarda xodimlarni boshqarish sohasida keng ko'lamli vazifalarni hal qilishda qo'llaniladi.

2. Ushbu kasbiy standartda quyidagi asosiy tushunchalar va atamalar qo'llaniladi:

bilim – kasbiy faoliyat doirasidagi vazifalarni bajarish uchun zarur bo'ladigan, o'rganilgan va o'zlashtirilgan ma'lumotlar;

favqulodda vaziyat – odamlar qurbon bo'lishiga, ularning sog'lig'i yoki atrof tabiiy muhitga zarar yetishiga, jiddiy moddiy talafotlar keltirib chiqarishga hamda odamlarning hayot faoliyati sharoiti izdan chiqishiga olib kelishi mumkin bo'lgan yoki olib kelgan avariya, halokat, xavfli tabiiy hodisa, tabiiy yoki boshqa ofat natijasida muayyan hududda yuzaga kelgan vaziyat;

favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish – favqulodda vaziyatlar ro'y berganda o'tkaziladigan hamda odamlarning hayotini asrab qolish va sog'ligini saqlashga, atrof tabiiy muhitga yetkaziladigan zarar va moddiy talafotlar miqdorlarini kamaytirishga, shuningdek, favqulodda vaziyatlar zonalarining kengayishiga yo'l qo'ymaslikka hamda xavfli omillar ta'sirini tugatishga qaratilgan qutqaruv ishlari va kechiktirib bo'lmaydigan ishlar majmui;

favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish – aholi va hududlarni favqulodda vaziyatlarning oldini olish va ularni bartaraf etish bo'yicha tadbirlar majmui, vositalar hamda usullar tizimi;

favqulodda vaziyatlarning oldini olish – oldindan o'tkaziladigan hamda favqulodda vaziyatlar ro'y berishi xavfini imkon qadar kamaytirishga, bunday vaziyatlar ro'y bergan taqdirda esa, odamlarning hayotini asrab qolishga va sog'lig'ini saqlashga, atrof tabiiy muhitga yetkaziladigan zarar va moddiy talafotlar miqdorlarini kamaytirishga qaratilgan tadbirlar majmui;

FVDTning funksional quyi tizimi – aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish bo'yicha belgilangan funksiyalarni bajaruvchi vazirliklar va idoralar hamda boshqa tashkilotlarni o'z ichiga olgan quyi tizim;

FVDTning hududiy quyi tizimi – tegishli hududda aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish tadbirlarini tashkil etish va amalga oshirish bo'yicha belgilangan funksiyalarni bajaruvchi mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlarini o'z ichiga olgan quyi tizim;

fuqaro muhofazasi – harbiy harakatlar olib borish paytida yoki shu harakatlar oqibatida yuzaga keladigan xavflardan O'zbekiston Respublikasi aholisini, hududlarini, moddiy va madaniy boyliklarini muhofaza qilish maqsadida o'tkaziladigan tadbirlar davlat tizimi;

informal ta'lim – aniq maqsadga yo'naltirilgan, ammo institutsionallashtirilmagan (muayyan qoidalar va normalarni mujassamlashtirmagan), rasmiy yoki norasmiy ta'limdan ko'ra kamroq tashkillashtirilgan va tarkiblashtirilgan hamda oiladagi, ish joyidagi, yashash joyidagi va kundalik hayotdagi o'quv faoliyatini o'z ichiga olgan ta'lim shakli;

kasb – ko'nikma va bilimlarni talab qiladigan muayyan funksiyalar va vazifalarni bajarish bilan bog'liq bo'lgan faoliyat turi;

kasb xaritasi – kasb nomi, mehnat funksiyalari tavsifi, kasbga qo'yiladigan asosiy xususiyatlar va talablarni o'z ichiga olgan muayyan kasb to'g'risidagi tizimlashtirilgan ma'lumotlarni o'z ichiga olgan kasbiy standartning tarkibiy elementi;

kasbiy standartlar reyestri – bu kasbiy standartlarning nomi, qamrab olingan kasblar, uni qabul qilishga oid qaror (buyruq) rekvizitlari hamda amal qilish muddatini o'z ichiga olgan tizimlashtirilgan ro'yxat;

ko'nikma – mehnat vazifasi doirasida alohida yoki yakka harakatlarni jismoniy va aqliy jihatdan bajarish;

mehnat funksiyasi – kasbiy faoliyat doirasida xodim tomonidan belgilangan natijaga erishish uchun amalga oshiriladigan mehnat vazifalari majmui;

mehnat vazifasi – mehnat funksiyasi doirasida xodimga yuklanadigan (topshiriladigan) ishning aniq turi;

mehnat harakatlari – xodimning mehnat predmeti bilan o'zaro ta'sirida muayyan mehnat natijasiga erishiladigan jarayon;

norasmiy ta'lim – ta'lim xizmatlari taqdim etilishini ta'minlovchi shaxs yoki tashkilot tomonidan institutsionallashtirilgan (muayyan qoidalar va normalarni mujassamlashtiruvchi), aniq maqsadga yo'naltirilgan va rejalashtirilgan, shaxsni butun hayoti davomida o'qitishdagi rasmiy ta'limga qo'shimcha va (yoki) uning muqobil shakli;

qutqaruv guruhi boshliqlari – muayyan dastur bo'yicha qutqaruv ishlariga tayyorlangan va belgilangan tartibda attestatsiyadan o'tgan O'zbekiston Respublikasi fuqarosi;

qutqaruv vositalari – qutqaruv ishlarini olib borish uchun mo'ljallangan texnik, ilmiy-texnik va intellektual mahsulot, shu jumladan maxsus aloqa va boshqaruv vositalari, texnika, asbob-uskunalar, aslaha-anjomlar, mol-mulk, qutqaruv ishlarini bajarish texnologiyasiga doir uslubiy materiallar, videomateriallar, fotomateriallar, elektron hujjatlar, shuningdek elektron-hisoblash mashinalari uchun dasturiy mahsulotlar va ma'lumotlar bazalari, boshqa vositalar;

qutqaruv ishlari – favqulodda vaziyatlar zonasida odamlarning hayotini asrab qolish va sog'lig'ini saqlash, yuridik hamda jismoniy shaxslarning mol-mulkini, atrof tabiiy muhitni muhofaza qilish, favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish va ularga xos bo'lgan xavfli omillar ta'sirini yo'qotish yoki imkon qadar kamaytirishga qaratilgan harakatlar;

qutqaruv tuzilmasi – favqulodda vaziyatlarning oldini olish va ularni bartaraf etish ishlarini olib borish uchun mo'ljallangan, asosini maxsus texnika, asbob-uskunalar, aslaha-anjomlar va boshqa qutqaruv vositalari bilan ta'minlangan qutqaruvchilar bo'linmalari tashkil etgan mustaqil tuzilma yoki qutqaruv xizmati tarkibiga kiruvchi tuzilma;

qutqaruv xizmati – faoliyati bo'yicha yagona tizimga birlashtirilgan, asosini professional qutqaruv tuzilmalari tashkil etgan, favqulodda vaziyatlarning oldini olish va ularni bartaraf etishga doir vazifalarni hal qilish uchun mo'ljallangan boshqaruv organlari, kuchlar va vositalar majmui;

tabiiy hamda texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlar (keyingi o'rinlarda – favqulodda vaziyatlar) – muayyan hududda odamlar qurbon bo'lishiga, odamlarning sog'lig'iga yoki atrof tabiiy muhitga zarar yetishiga, jiddiy moddiy talafotlarga hamda odamlarning hayot faoliyati sharoitlari buzilishiga olib kelishi mumkin bo'lgan yoki olib kelgan avariya, halokat, xavfli tabiiy hodisa, tabiiy ofat yoxud boshqa ofat natijasida, karantinli va inson uchun xavfli bo'lgan boshqa yuqumli kasalliklar tarqalishi natijasida yuzaga kelgan vaziyatlar.

3. Kasbiy standartni ishlab chiqishga asos bo'lgan normativ-huquqiy hujjatlar:

O'zbekiston Respublikasining 2008-yil 26-dekabrda "Qutqaruv xizmati va qutqaruvchi maqomi to'g'risida"gi 195-son Qonuni;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 30-sentyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi milliy malaka tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-345-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 9-sentyabrdagi "Aholini favqulodda vaziyatlarda harakat qilishga va fuqaro muhofazasi sohasida tayyorlash tartibini takomillashtirish to'g'risida"gi 754-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 15-oktyabrdagi "Radiatsiyaviy avariylarni prognoz qilish, barvaqt aniqlash va harakat qilish yagona davlat tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 869-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining, 2020-yil 20-oktyabrdagi 649-son "Yong'in xavfsizligi qoidalarini tasdiqlash to'g'risida"gi qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining, 2023-yil 11-avgustdagi 361-son “Favqulodda vaziyat ro‘y berish xavfi yoki favqulodda vaziyat ro‘y berganligi haqida xabar berishning avtomatlashtirilgan tizimini rivojlantirish hamda undan samarali foydalanish”ni tashkil etish to‘g‘risida qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 29-maydagi “112” yagona dispetcherlik xizmati faoliyatini tashkil etish to‘g‘risida”gi 304-son qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2025-yil 17-iyundagi “O‘zbekiston Respublikasi milliy malaka tizimini tartibga solishga qaratilgan ayrim normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to‘g‘risida”gi 369-son qarori.

4. Ushbu kasbiy standartda quyidagi qisqartmalar qo‘llaniladi:

FV – Favqulodda vaziyat;

FVV – Favqulodda vaziyatlar vazirligi;

FM – Fuqaro muhofazasi;

MMR – Milliy malaka ramkasi;

MMK – Mashg‘ulotlarning milliy klassifikatori;

QX – Qutqaruv xizmati.

II. Kasbiy standartning pasporti

1.	Kasbiy standartning nomi	Favqulodda vaziyatlarda qutqaruv guruhi boshliqlari	
2.	Kasbiy faoliyatning asosiy maqsadi	Favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish, qidiruv-qutqaruv ishlarida guruh shaxsiy tarkibini boshqarish, jangovar holatiga javob berish va ularga rahbarlik qilish, evakuatsiya ishlarini tashkillashtirish, inson hayotini saqlab qolish va sog'lig'ini himoya qilish, shuningdek, favqulodda vaziyatlarda qutqaruv, qidiruv-qutqaruv va boshqa kechiktirib bo'lmaydigan ishlarni amalga oshirish	
3.	IFUT bo'yicha seksiya, bo'lim, guruh, sinf va kichik sinf	P seksiyasi Davlat boshqaruvi va mudofaa; majburiy ijtimoiy ta'minot 84 Davlat boshqaruvi va mudofaa; majburiy ijtimoiy ta'minot 84.2 Davlat tomonidan umuman jamiyatga xizmatlar ko'rsatish 84.25 Favqulodda vaziyatlarda xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha faoliyat 84.25.0 Favqulodda vaziyatlarda xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha faoliyat	
4.	Kasbiy standartning qisqacha mazmuni	Favqulodda vaziyatlarni oldini olishga tayyorgarlik ko'rish hamda ularni bartaraf etish jarayonida belgilangan me'yorlar va qoidalar asosida qidiruv-qutqaruv ishlarini tashkil etish va boshqarish	
5.	Qamrab olingan kasblar ro'yxati va malaka darajasi	Kasblar kodi va nomi:	TMR dagi malaka darajasi:
		33594003 Qidiruv-qutqaruv guruhi boshlig'i	4
		33594005 Qutqaruv guruhi boshlig'i	4
		33594008 Suvda qutqaruv guruhi boshlig'i	4
		33594009 Tog'da qutqaruv guruhi boshlig'i	4
21331010 Radiatsion, kimyoviy va biologik muhofaza guruhi boshlig'i	6		

III. Kasbiy faoliyat turining funksional xaritasi

Kasblar		Mehnat funksiyalari		Mehnat vazifalari	
T/r	Kodi va Nomi	Kodi	Nomi	Kodi	Nomi
1	33594003 Qidiruv- qutqaruv guruhi boshlig'i	A1.4	Qidiruv-qutqaruv faoliyati bo'yicha guruh shaxsiy tarkibining kasbiy tayyorgarligini muntazam ravishda oshirib borish	A1.01.4	Guruh a'zolarining qidiruv-qutqaruv yo'nalishidagi bilimlari va jismoniy tayyorgarligini mustahkamlash uchun o'quv mashg'ulotlari o'tkazish
				A1.02.4	Qidiruv-qutqaruv ishlarida qo'llaniladigan texnika va jihozlardan xavfsiz foydalanish usullarini xodimlarga o'rgatish
		A2.4	Favqulodda vaziyatlarda qidiruv-qutqaruv ishlarini boshqarish va ularni amalga oshirishda ishtirok etish	A.2.01.4	Hodisa joyiga tezkor yetib borib, qidiruv-qutqaruv ishlarini tashkil etish va muvofiqlashtirish
				A2.02.4	Jabrlanganlarni aniqlash, qutqarish, xavfsiz hududga evakuatsiya qilish hamda zarur yordam ko'rsatilishini ta'minlash
		A3.4	Qidiruv-qutqaruv guruhi xodimlarining xavfsizlik qoidalariga amal qilishini ta'minlash	A3.01.4	Qidiruv-qutqaruv ishlari davomida texnika xavfsizligi talablariga qat'iy rioya etilishini nazorat qilish
2	33594005 Qutqaruv guruhi boshlig'i	B1.4	Guruh shaxsiy tarkibi bilan muntazam ravishda qutqaruv kasbiy tayyorgarlik mashg'ulotlarini o'tkazish	B1.01.4	Guruh shaxsiy tarkibining kasbiy bilim, jangovar va jismoniy tayyorgarlik darajasini oshirish maqsadida muntazam ravishda nazariy va amaliy mashg'ulotlar o'tkazish
				B1.02.4	Guruh shaxsiy tarkibiga qutqaruv texnikalari va asbob-anjomlardan xavfsiz foydalanishni o'rgatish
		B2.4	Qutqaruv ishlariga rahbarlik qilish va bevosita ishtirok etish	B2.01.4	Favqulodda vaziyat joyiga tez yetib borish, qutqaruv ishlarini boshqarish va bartaraf etishda ishtirok etish
				B2.02.4	Jabrlanganlarni qutqarish, evakuatsiya qilish va birinchi yordam ko'rsatilishini ta'minlash

		B3.4	Guruh shaxsiy tarkibining texnika xavfsizligi qoidalariga rioya etishini ta'minlash	B3.01.4	Qutqaruv guruhi shaxsiy tarkibi tomonidan texnika xavfsizligi qoidalariga qat'iy amal qilinishini nazorat qilish
3	33594008 Suvda qutqaruv guruhi boshlig'i	D1.4	Suvda qutqaruv ishlari bo'yicha guruh shaxsiy tarkibining kasbiy bilim va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish	D1.01.4	Suv muhitida qutqaruv usullari bo'yicha nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni mustahkamlash maqsadida muntazam mashg'ulotlar o'tkazish
				D1.02.4	Xodimlarga suvda qutqaruv texnikasi va jihozlaridan xavfsiz foydalanish qoidalarini o'rgatish
		D2.4	G'avvoslik ishlariga rahbarlik qilish hamda xavfsizlikni ta'minlovchi g'avvos sifatida ishlarni olib borish	D2.01.4	Suv ostida amalga oshiriladigan qidiruv, qutqaruv va texnik ishlarga rahbarlik qilish
				D2.02.4	Ehtiyoj tug'ilganda g'avvos sifatida suv ostiga tushish va xavfsizlikni ta'minlash
		D3.4	Qutqaruv ishlarida qo'llaniladigan asbob-uskunalar, qayiq va boshqa texnikalarning holatini nazorat qilish	D3.01.4	Qutqaruv ishlarida ishlatiladigan asbob-uskunalar va texnikalar holatini muntazam tekshirish
				D3.02.4	Xodimlarni mashg'ulotlar va amaliyotlarda jihozlardan foydalanishni nazorat qilish
4	33594009 Tog'da qutqaruv guruhi boshlig'i	E1.4	Tog' sharoitida qidiruv-qutqaruv faoliyati bo'yicha guruh shaxsiy tarkibining kasbiy tayyorgarligini muntazam rivojlantirish	E1.01.4	Guruh a'zolarining tog' sharoitidagi qutqaruv ishlariga tayyorgarligini oshirish uchun nazariy va amaliy mashg'ulotlar tashkil etish
				E1.02.4	Tog' hududlarida qo'llaniladigan qutqaruv texnikasi va asbob-uskunalaridan xavfsiz foydalanish usullarini o'rgatish
		E2.4	Tog' hududlarida amalga oshiriladigan qidiruv-qutqaruv ishlarini boshqarish va jarayonda ishtirok etish	E2.01.4	Favqulodda holat sodir bo'lgan tog' hududiga tezkor yetib borish va qidiruv-qutqaruv ishlarini muvofiqlashtirish
				E2.02.4	Jabrlanganlarni aniqlash, qutqarish, xavfsiz joyga olib chiqish hamda birinchi yordam ko'rsatilishini tashkil etish
		E3.4	Tog' qutqaruv ishlarini bajarishda xavfsizlik qoidalariga rioya etilishini ta'minlash	E3.01.4	Guruh shaxsiy tarkibi tomonidan texnika va mehnat xavfsizligi talablariga amal qilinishini nazorat qilish

5	21331010 Radiatsion, kimyoviy va biologik muhofaza guruhi boshlig'i	F1.6	Guruh shaxsiy tarkibining radiatsion, kimyoviy va biologik muhofaza bo'yicha kasbiy tayyorgarlik mashg'ulotlarida bilim va ko'nikmalarini oshirish	F1.01.6	Guruh shaxsiy tarkibini radiatsion, kimyoviy va biologik xavflarni aniqlash, ulardan himoyalanih va tezkor harakat qilish uslublari bo'yicha muntazam ravishda nazariy va amaliy mashg'ulotlar o'tkazish
				F1.02.6	Guruh shaxsiy tarkibiga Radiatsion, kimyoviy va biologik vaziyatlarda texnika, uskunalar va asbob-anjomlardan xavfsiz foydalanishni o'rgatish
		F2.6	Zararlangan joylarda tezkor qutqaruv va zararsizlantirish ishlarini tashkil etish va bevosita ishtirok etish	F2.01.6	Zararlangan hududlarda radiatsion, kimyoviy va biologik ta'sirni baholash
				F2.02.6	Qutqaruv va zararsizlantirish ishlarini bevosita boshqarish va muvofiqlashtirish
		F3.6	Radiatsion, kimyoviy va biologik xavflarni bartaraf etishda tegishli tashkilotlar bilan hamkorlik qilish	F3.01.6	Xavf manbalarini aniqlash va tahlil qilishda tegishli davlat tashkilotlari bilan hamkorlik qilish
				F3.02.6	Hamkor tashkilotlar resurslari va imkoniyatlaridan foydalangan holda murakkab vaziyatlarni samarali bartaraf etishni muvofiqlashtirish

IV. Kasblar xaritasi va mehnat funksiyalari tavsifi

Kasbning nomi:	Qidiruv-qutqaruv guruhi boshlig'i
Mashg'ulot nomining kodi:	33594
TMR bo'yicha malaka darajasi:	4
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish sohasida kamida 3-5 yillik amaliy tajriba talab etiladi. Bu nomzod favqulodda vaziyatlarni oldini olish, bartaraf etish va qutqaruv ishlarini olib borishda bevosita ishtirok etishi kerak Favqulodda vaziyatlar boshqaruvi, atrof muhit muhofazasi, tegishli texnik va boshqaruv sohalarda maxsus ta'lim va sertifikatlarga ega bo'lish
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	18 yoshga to'lgan 30 yoshdan oshmagan bo'lishi, erkak, yuqori darajadagi jismoniy tayyorgarlik va chidamli, jismonan sog'lom va harbiy xizmatni o'tagan bo'lishi Belgilangan qoidalarga rioya qilish. Mehnat intizomi va xizmatga sadoqat. Qutqaruv ishlarini tashkil etish va boshqarish tajribasiga ega bo'lish. Jamoani boshqarish va mas'uliyatli bo'lish. Hamkorlik qilish, jamoani bir maqsad atrofida birlashtirish. Qiyin, xavfli va uzoq muddatli qutqaruv ishlarida faol ishtirok etish. Qutqaruv texnikasi va vositalari bo'yicha bilimga ega bo'lish. Favqulodda vaziyatlarning turlari va ularni bartaraf etish taktikalarini bilishlari. Jismoniy tayyorgarlik va chidamlilik (yugurish, shturm, yuk ko'tarish, suvda ishlash va boshqalar) ko'nikmalariga ega bo'lish. Qutqaruv ishlarini amalga oshirishda yuqori samaradorlik.
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	O'rta professional ta'lim
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	1)Umumiy o'rta (o'rta maxsus) ta'lim yoki boshlang'ich professional ta'lim+norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba 2)Favqulodda vaziyatlar vazirligi tomonidan tashkil etilgan qisqa muddatli qayta tayyorlash va malaka oshirish kurslari
Kasbiy standartlar reyestrída mavjudligi:	-
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	-

Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	4	Qutqaruv guruhi boshlig'i
	4	Tog'da qutqaruv guruhi boshlig'i
	4	Suvda qutqaruv guruhi boshlig'i
	6	Radiatsion, kimyoviy va biologik muhofaza guruhi boshlig'i
Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
A1.4- Qidiruv-qutqaruv faoliyati bo'yicha guruh shaxsiy tarkibining kasbiy tayyorgarligini muntazam ravishda oshirib borish	A1.01.4- Guruh a'zolarining qidiruv-qutqaruv yo'nalishidagi bilimlari va jismoniy tayyorgarligini mustahkamlash uchun o'quv mashg'ulotlari o'tkazish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Guruh a'zolarining qidiruv-qutqaruv yo'nalishidagi bilim va jismoniy tayyorgarligini oshirishga qaratilgan nazariy va amaliy mashg'ulotlarni rejalashtirish va tashkil etish
		2. Qidiruv-qutqaruv ishlarida qo'llaniladigan usullar, harakat algoritmlari va xavfsizlik qoidalari bo'yicha o'quv mashg'ulotlarini o'tkazish
		3. Guruh shaxsiy tarkibining jismoniy tayyorgarligini mustahkamlash maqsadida maxsus mashqlar va amaliy tayyorgarlik mashg'ulotlarini tashkil etish
		4. Mashg'ulot jarayonida qutqaruv texnikasi va asbob-uskunalaridan to'g'ri foydalanish bo'yicha amaliy ko'rsatmalar berish
		Ko'nikmalar:
		O'quv mashg'ulotlarini rejalashtirish va samarali tashkil etish
		Qidiruv-qutqaruv ishlarini amaliyotda bajarish
		Qutqaruv texnikasi va asbob-uskunalaridan foydalanish
		Guruh a'zolarining jismoniy tayyorgarligini rivojlantirish bo'yicha mashqlarni o'tkazish
		Bilimlar:
		Qidiruv-qutqaruv ishlarini tashkil etish tartibi va usullari
		Favqulodda vaziyatlarda harakat qilish algoritmlari
		Qutqaruv texnikasi va asbob-uskunalarining ishlash tamoyili
		Texnika xavfsizligi va mehnat muhofazasi qoidalari
		Jismoniy tayyorgarlik mashg'ulotlarini o'tkazish metodikasi
A1.02.4-	Mehnat harakatlari:	
	1. Guruh a'zolariga qidiruv-qutqaruv texnikasi va jihozlarning tuzilishi, ishlashi va asosiy	

	Qidiruv-qutqaruv ishlarida qo'llaniladigan texnika va jihozlardan xavfsiz foydalanish usullarini xodimlarga o'rgatish	funksiyalarini tushuntirish ishlarini amalga oshirish
		2. Amaliy mashg'ulotlarda xodimlarga texnika va jihozlarni to'g'ri ulash, ishga tushirish, ishlatish va o'chirishni ko'rsatish
		3. Favqulodda vaziyat sharoitida texnika va jihozlardan xavfsiz foydalanish bo'yicha real harakatlarni o'rgatish
		4. Mashg'ulot davomida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan texnik xavflarni aniqlash va oldini olish bo'yicha ko'rsatmalar berish
		5. Har bir xodimning texnika va jihozlardan foydalanish qobiliyatini kuzatish va baholash
		Ko'nikmalar:
		Uskunalarni ishga tushirish, to'g'ri ishlatish, profilaktika va oddiy ta'mirlash
		Turli sharoitlarda qutqaruv texnikasini samarali qo'llashni amaliy ko'rsatish
		Har bir asbob va qurilma uchun xavfsizlik talablarini bajarish
		Qidiruv-qutqaruv uskunolari, maxsus vositalar va himoya jihozlaridan to'g'ri foydalanish
		Bilimlar:
		Asbob-uskunalar va qurilmalarning tuzilishi, ishlash prinsiplari va texnik xususiyatlari
		Asboblarning xizmat muddati, xizmat ko'rsatish tartibi va nosozliklarni bartaraf etish uslublari
		Shaxsiy himoya vositalaridan (kaska, ko'zoynak, qo'lqop, himoya kiyimi, respirator va h.k.) foydalanish qoidalari
		Favqulodda vaziyatlar va qidiruv-qutqaruv ishlariga oid amaldagi qonunlar, nizomlar, yo'riqnomalar
		Mas'uliyat va mustaqillik:
2. Xavfsizlikni ta'minlash uchun mas'uliyat		
3. Jismoniy va jangovar tayyorgarlikni nazorat qilish		
4. O'quv mashg'ulotlarini tashkil etishda mustaqillik		
5. Qaror qabul qilishda mustaqillik		
6. Xodimlar ko'nikmalarini baholashda mustaqillik		
A2.4- Favqulodda vaziyatlarda qidiruv-qutqaruv	A2.01.4- Hodisa joyiga tezkor yetib borib, qidiruv-qutqaruv ishlarini	Mehnat harakatlari:
		1. Hodisa joyiga tezkor yetib borish va xavf-xatar ko'lamini aniqlash
		2. Qutqaruv ishlarini guruh a'zolari bilan muvofiqlashtirish va boshqarish

ishlarini boshqarish va ularni amalga oshirishda ishtirok etish	tashkil etish va muvofiqlashtirish	3. Jabrlanuvchilarni qidirish va xavfsiz evakuatsiyasini tashkil etish
		4. Birinchi yordam ko'rsatish jarayonini nazorat qilish va amaliy yordam berish
		5. Resurslarni, jihoz va texnikalarni xavfsiz va samarali ishlatishni ta'minlash
		6. Vazifa taqsimoti va ish jarayonini rejalashtirish
		Ko'nikmalar:
		Hodisa joyida vaziyatni to'g'ri tahlil qilish va baholash
		Guruh ishini samarali muvofiqlashtirish va qutqaruv ishlarini boshqarish
		Jabrlanuvchilarni xavfsiz tarzda qidirish, evakuatsiya qilish va yordam ko'rsatish
		Vazifa taqsimoti va ish jarayonini samarali rejalashtirish
		Qiyin sharoitlarda uzoq muddatli jismoniy faoliyat ko'rsatish
		Bilimlar:
		Favqulodda vaziyat turlari, xavf omillari va oqibatlari
		Qutqaruv ishlarini rejalashtirish va boshqarish nazariyasi
		Jabrlanuvchilarni qidirish, evakuatsiya va birinchi yordam ko'rsatish tartiblari
	Favqulodda vaziyatlarda xavfsizlikni ta'minlash va resurslardan foydalanish usullari	
	Tezkor qaror qabul qilish va xatarlarni aniqlash prinsiplari	
	A2.02.4- Jabrlanganlarni aniqlash, qutqarish, xavfsiz hududga evakuatsiya qilish hamda zarur yordam ko'rsatilishini ta'minlash	Mehnat harakatlari:
		1. Favqulodda vaziyat hududida jabrlanganlarni aniqlash va ularning joylashuvini belgilash
		2. Jabrlanganlarni xavfli hududdan chiqarish va qutqarish ishlarini tashkil etish
		3. Jabrlanganlarni xavfsiz hududga evakuatsiya qilish jarayonini boshqarish va nazorat qilish
		4. Jabrlanganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatishni tashkil etish va zarur hollarda amaliy yordam berish
		5. Evakuatsiya jarayonida xavfsizlik qoidalariga rioya etilishini ta'minlash
		6. Qutqaruv jarayonida guruh a'zolari o'rtasida vazifalarni taqsimlash va ishlarni muvofiqlashtirish
		Ko'nikmalar:
Jabrlanganlarni tezkor aniqlash va ularning holatini baholash		

		Jabrlanganlarni xavfsiz tarzda qutqarish va evakuatsiya qilish
		Birinchi tibbiy yordam ko'rsatish
		Qutqaruv jarayonini tashkil etish va guruh ishini muvofiqlashtirish
		Bilimlar:
		Favqulodda vaziyatlarda qidiruv-qutqaruv ishlarini tashkil etish tartibi
		Jabrlanganlarni qidirish va aniqlash usullari
		Jabrlanganlarni ko'chirish va evakuatsiya qilish qoidalari
		Birinchi tibbiy yordam ko'rsatish asoslari
		Qutqaruv ishlarida texnika xavfsizligi va mehnat muhofazasi talablari
		Mas'uliyat va mustaqillik:
2. Qutqaruv operatsiyalarining samarali va xavfsiz amalga oshirilishi uchun javobgarlik		
3. Jabrlanganlarni qidirish, qutqarish va evakuatsiya qilish jarayonlarining to'g'ri tashkil etilishi uchun mas'ullik		
4. Favqulodda vaziyat sharoitida yuzaga keladigan xavf-xatarlarni baholash va ularni bartaraf etish bo'yicha mustaqillik		
A3.4- Qidiruv-qutqaruv guruhi xodimlarining xavfsizlik qoidalariga amal qilishini ta'minlash	A3.01.4- Qidiruv-qutqaruv ishlari davomida texnika xavfsizligi talablariga qat'iy rioya etilishini nazorat qilish	Mehnat harakatlari:
		1. Guruh a'zolariga texnika xavfsizligi qoidalari va qutqaruv uskunalaridan to'g'ri foydalanish usullarini o'rgatish
		2. Qidiruv – qutqaruv uskunalari va jihozlarining texnik holatini tekshirish
		3. Qidiruv – qutqaruv jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan texnik xavflarni o'z vaqtida aniqlash
		4. Qidiruv-qutqaruv ishlari paytida xodimlarning harakatlarini doimiy nazorat qilish
		5. Qidiruv – qutqaruv joyida xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha chora-tadbirlarni o'tkazish
		Ko'nikmalar:
		Qutqaruv ishlarida texnika xavfsizligi qoidalariga rioya etilishini nazorat qilish
		Xavfli vaziyatlarni aniqlash va ularning oldini olish bo'yicha tezkor choralar ko'rish
		Qutqaruv jarayonida xavfsiz ish muhitini tashkil etish
		Guruh a'zolariga xavfsizlik qoidalariga rioya qilish bo'yicha ko'rsatmalar berish va ularni nazorat qilish

		<p>Bilimlar:</p> <p>Qidiruv-qutqaruv ishlarida qo'llaniladigan texnika xavfsizligi qoidalari va mehnat muhofazasi talablari</p> <p>Qutqaruv texnikasi, asbob-uskunalari va jihozlaridan xavfsiz foydalanish tartibi</p> <p>Favqulodda vaziyatlarda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan texnik va ishlab chiqarish xavflari</p> <p>Xavfli hududlarda ishlashda xavfsizlik choralarini tashkil etish usullari</p> <p>Qutqaruv ishlarini olib borishda xavfsizlik nazoratini amalga oshirish tartibi</p>
	<p>Mas'uliyat va mustaqillik:</p>	<p>1. Har qanday xavfsizlik qoidabuzarliklari yoki nosozliklarni o'z vaqtida aniqlash va ularning oqibatlarini uchun javobgarlikni olish</p> <p>2. Qidiruv – qutqaruv jarayonida texnik xavfsizlikni ta'minlash uchun zarur chora-tadbirlarni o'z vaqtida va aniq belgilash</p> <p>3. Qidiruv – qutqaruv jarayonida boshqaruvchi sifatida favqulodda vaziyatlarda mustaqil va tezkor qarorlar qabul qilish</p> <p>4. Tashqi ko'mak yoki rahbariyat ko'rsatmasidan tashqari hollarda ham texnik xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha mas'uliyatni o'z zimmasiga olish</p> <p>5. Qidiruv – qutqaruv jarayonida yuzaga kelgan texnik nosozliklar va xavfsizlik qoidalari buzilishini mustaqil ravishda hal qilish</p>
<p>Texnik va/yoki texnologik talab:</p>		<p>shaxsiy himoya vositalari- bosh kiyimlar (shlem), himoya ko'zoynaklari, qo'lqoplar va maxsus kiyimlar, nafas olish uchun filtroviy maskalar va respiratorlar;</p> <p>aloqa va signalizatsiya vositalari;</p> <p>radio stansiyalar (portativ va avtomobilga o'rnatiladigan);</p> <p>signal chiroqlari, shuningdek, favqulodda belgilash vositalari;</p> <p>qutqaruv texnikasi va asbob-anjomlari;</p> <p>qidiruv va qutqaruvda ishlatiladigan ko'taruvchi, tortuvchi va kesuvchi asboblari;</p> <p>belbog'lar, arqonlar va karabinlar;</p> <p>transport vositalari va uskunalari;</p> <p>qutqaruv va tezkor yordam avtomobillari;</p> <p>tog'li hududlarda foydalaniladigan alpinist jihozlari;</p> <p>qidiruv joyidagi xavflarni aniqlash uchun portativ o'lchov asboblari.</p>

	<p>Qidiruv – qutqaruv ishlarida ishlatiladigan turli uskunalarning konstruksiyasi, ishlash tartibi va ularning chegaralangan imkoniyatlari.</p> <p>Uskunalarning ishlash doirasi, quvvatlari, harakat mexanizmlari va xavfsizlik funksiyalari.</p> <p>Texnik jihozlardan xavfsiz foydalanish, ularni to‘g‘ri o‘rnatish, tekshirish va xizmat ko‘rsatish qoidalari.</p> <p>Qutqaruv uskunalari ishlatilishida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan texnik xatolar va ularning oqibatlarini kamaytirish usullari.</p>
--	--

Kasbning nomi:	Qutqaruv guruhi boshlig'i	
Mashg'ulot nomining kodi:	33594	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	4	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish sohasida kamida 3-5 yillik amaliy tajriba talab etiladi. Bu nomzod favqulodda vaziyatlarni oldini olish, bartaraf etish va qutqaruv ishlarini olib borishda bevosita ishtirok etadi. Favqulodda vaziyatlar boshqaruvi, yoki atrof muhit muhofazasi, yoki tegishli texnik va boshqaruv sohalarda maxsus ta'lim va sertifikatlariga ega bo'lish muhim	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	18 yoshga to'lgan 30 yoshdan oshmagan bo'lishi, erkak, yuqori darajadagi jismoniy tayyorgarlik va chidamli, jismonan sog'lom va harbiy xizmatni o'tagan bo'lishi talab qilinadi. Belgilangan qoidalarga rioya qilish. Mehnat intizomi va xizmatga sadoqat. Qutqaruv ishlarini tashkil etish va boshqarish tajribasiga ega bo'lish. Jamoani boshqarish va mas'uliyatli bo'lish. Hamkorlik qilish, jamoani bir maqsad atrofida birlashtirish. Qiyin, xavfli va uzoq muddatli qutqaruv ishlarida faol ishtirok etish. Qutqaruv texnikasi va vositalari bo'yicha bilimga ega bo'lish. Favqulodda vaziyatlarning turlari va ularni bartaraf etish taktikalarini bilishlari. Jismoniy tayyorgarlik va chidamlilik (yugurish, shturm, yuk ko'tarish, suvda ishlash va boshqalar) ko'nikmalariga ega bo'lish. Notinch va xavfli sharoitlarda ham to'g'ri fikr yuritib, muammoni hal qilish.	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	O'rta professional ta'lim	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi	1)Umumiy o'rta (o'rta maxsus) ta'lim yoki boshlang'ich professional ta'lim+norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba 2)Favqulodda vaziyatlar vazirligi tomonidan tashkil etilgan qisqa muddatli qayta tayyorlash va malaka oshirish kurslaridan o'tishlari talab etiladi.	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi	-	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	-	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:

	4	Qidiruv-qutqaruv guruhi boshlig'i
	4	Tog'da qutqaruv guruhi boshlig'i
	4	Suvda qutqaruv guruhi boshlig'i
	6	Radiatsion, kimyoviy va tibbiy-biologik muhofaza guruhi boshlig'i
Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
B1.4- Guruh shaxsiy tarkibi bilan muntazam ravishda o'quv mashg'ulotlari o'tkazish	O'qitish natijalari	
	Mehnat harakatlari:	
	1. Favqulodda vaziyatlar ehtimoli, hududiy sharoitlar hamda mavsumiy xavf omillarini hisobga olgan holda mashg'ulot mavzularini rejalashtirish va belgilash	
	2. Favqulodda vaziyatlar turlari, ularning yuzaga kelish sabablari, oqibatlari hamda bunday vaziyatlarda harakat qilish tartibi bo'yicha shaxsiy tarkibga tushuntirish va o'quv mashg'ulotlarini tashkil etish	
	3. Guruh shaxsiy tarkibining jismoniy tayyorgarligini oshirish maqsadida yugurish, to'siqlardan o'tish va tezkor harakatlanish bo'yicha muntazam mashqlarni o'tkazish	
	4. Qutqaruv ishlarida qo'llaniladigan uskunalar va maxsus texnikalardan to'g'ri hamda xavfsiz foydalanish bo'yicha amaliy mashg'ulotlar tashkil etish	
	Ko'nikmalar:	
	O'quv mashg'ulotlarini rejalashtirish va bosqichma-bosqich tashkil etish	
	Texnogen, tabiiy, biologik va kimyoviy favqulodda vaziyatlarda qutqaruv ishlarini amalga oshirish	
	Qutqaruv texnikasi, jihozlar va asbob-uskunalaridan foydalanish	
	Mashg'ulot natijalarini tahlil qilish va baholash	
	Bilimlar:	
	Tabiiy va texnogen, ekologik va biologik favqulodda vaziyatlar turlari va ularning oqibatlari	
	Qutqaruv va evakuatsiya ishlarining bosqichlari va taktikasi	
Qutqaruv uskunalari (gidravlik uskunalar, teplovizorlar, maxsus keskichlar va boshqalar) tuzilishi va ishlash prinsiplari		
Xavfsizlik texnikasi va mehnat muhofazasi tartiblari bo'yicha qoidalari		

		Jismoniy tayyorgarlik kompleks mashqlari va normalari
	B1.02.4- Guruh shaxsiy tarkibiga qutqaruv texnikalari va asbob-anjomlardan xavfsiz foydalanishni o'rgatish	Mehnat harakatlari:
		1. Har bir uskuna va asbobning tuzilishi, ishlash prinsipi va funksiyalarini tushuntirish
		2. Qutqaruv texnikasini o'zi ishga tushirib, guruh a'zolariga amaliy ko'rsatma berish
		3. Asbob-anjomlarni to'g'ri ulash, ishlatish, o'z vaqtida o'chirish va saqlash
		4. Qutqaruv texnikasi, vositalari va uskunalardan foydalanish bo'yicha real Favqulodda vaziyatlar sharoitida harakat qilishni o'rgatish
		5. Mashg'ulot yakunida har bir ishtirokchining uskunalar bilan ishlash qobiliyatini baholash
		Ko'nikmalar:
		Uskunalarni ishga tushirish, to'g'ri ishlatish, profilaktika va oddiy ta'mirlash
		Turli sharoitlarda qutqaruv texnikasini samarali qo'llashni amaliy ko'rsatish
		Har bir asbob va qurilma uchun xavfsizlik talablarini bajarish
		Qutqaruv uskunalari, maxsus vositalar va himoya jihozlaridan to'g'ri foydalanish
		Bilimlar:
		Asbob-uskunalar va qurilmalarning tuzilishi, ishlash tartibi va texnik tuzilishlari
		Asbob-uskunalar va anjomlarning ekspluatatsiya tartibi hamda texnik xizmat ko'rsatish qoidalari
	Shaxsiy himoya vositalaridan (kaska, ko'zoynak, qo'lqop, himoya kiyimi, respirator va h.k.) foydalanish qoidalari	
	Favqulodda vaziyatlar va qutqaruv ishlariga oid amaldagi qonunlar, nizomlar, yo'riqnomalar	
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. O'quv jarayonlarining samaradorligi uchun mas'uliyat
		2. Xavfsizlikni ta'minlash uchun mas'uliyat
		3. Jismoniy va jangovar tayyorgarlikni nazorat qilish
		4. O'quv mashg'ulotlarini tashkil etishda mustaqillik
		5. Qaror qabul qilishda mustaqillik
		6. Xodimlar ko'nikmalarini baholashda mustaqillik
B2.4- Qutqaruv ishlariga rahbarlik qilish va bevosita ishtirok etish	B2.01.4- Favqulodda vaziyat joyiga tez yetib borish, qutqaruv ishlarini	Mehnat harakatlari:
		1. Favqulodda vaziyat haqidagi ma'lumotni olish bilan tezkor harakatlarni tashkil etish
		2. Vaziyat joyiga yetib borganda favqulodda vaziyatning holati va darajasini tez aniqlash

boshqarish va bartaraf etishda ishtirok etish.	3. Qutqaruv guruhlariga aniq vazifalarni taqsimlash (jabrlanuvchilarni qutqarish, yong'inni o'chirish, evakuatsiya qilish va h.k.)	
	4. Favqulodda vaziyatdagi boshqa xizmatlar va tashkilotlar bilan tezkor aloqa o'rnatish	
	5. Favqulodda vaziyatda qutqaruv jarayonida bevosita ishtirok etish	
	6. Hududni xavfsiz holatga keltirish ishlarini tashkil qilish	
	Ko'nikmalar:	
	Har qanday favqulodda vaziyatda tezkor va aniq qaror qabul qilish	
	Jabrlanuvchilarni qidirish, evakuatsiya qilish, birinchi yordam ko'rsatish va xavfsizlikni ta'minlash jarayonlarini tashkil qilish	
	Qutqaruv ishlarini rejalashtirish va boshqarish	
	Qiyin sharoitlarda uzoq muddat faoliyat yuritish	
	Bilimlar:	
	Favqulodda vaziyatlarni turlari, sabablari va oqibatlar	
	Qutqaruv ishlarida qo'llaniladigan asbob-uskunalar va texnologiyalarni ishlatish tartiblari	
	Qutqaruv ishlari jarayonida xavfsizlik choralari	
	Jamoaviy ishni tashkil etish, jamoani boshqarish, yetakchilik va muttasil rahbarlik prinsiplari	
	Mehnat muhofazasi, texnika xavfsizligi, yong'in xavfsizligi va sanoat xavfsizligiga oid normativ hujjatlar va qoidalari	
	B2.02.4- Jabrlanganlarni qutqarish, evakuatsiya qilish va birinchi yordam ko'rsatilishini ta'minlash	Mehnat harakatlari:
		1. Jabrlanganlarning soni, holati va ehtiyojlarini aniqlash
2. Xavf-xatarlarni belgilash va ulardan saqlanish choralari ko'rish		
3. Jabrlanganlarni xavfli zonalardan tez va xavfsiz chiqarish		
4. Qutqarish jarayonida og'ir holatdagi shaxslarga alohida e'tibor qaratish		
5. Jabrlanganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish uchun zarur bo'lgan vositalarni tayyorlash		
6. Jabrlanganlarni tez va xavfsiz evakuatsiya qilishni tashkil etish		
Ko'nikmalar:		
Qutqaruv ishlarini tashkil etish va boshqarish		
Xavfli omillar ta'siridagi hududlardan jabrlanganlarni chiqarish va xavfsiz joyga ko'chirish		
Jamoa a'zolari, tibbiy xodimlar bilan tezkor aloqa o'rnatish		
Og'ir sharoitlarda xotirjamlikni saqlash		

		Bilimlar:
		Favqulodda vaziyatlarda qutqaruv ishlarining nazariyasi
		Qutqarish uskunalari va jihozlaridan to'g'ri foydalanish qoidalari
		Evakuatsiya uchun zarur texnik vositalar va ularni boshqarish usullari
		Tashkiliy ishlarni bajarish va rahbarlik talablari
		Xavfsizlik va mehnat muhofazasi qoidalari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Favqulodda vaziyatlarda qutqaruv ishlarini mustaqil ravishda tashkil etish, boshqarish va tezkor qarorlar qabul qilish uchun mas'ullik
		2. Qutqaruv operatsiyalarining samarali va xavfsiz amalga oshirilishini ta'minlash hamda jarayonni to'liq nazorat qilish uchun javobgarlik
		3. Guruh shaxsiy tarkibining faoliyatini muvofiqlashtirish, vazifalarni taqsimlash va ularning bajarilishini nazorat qilishda mustaqil harakat qilish
		4. Jabrlanganlarni qutqarish, evakuatsiya qilish va birinchi yordam ko'rsatish jarayonining to'g'ri tashkil etilishi uchun mas'ullik
		5. Qutqaruv ishlarini amalga oshirishda xavfsizlik talablariga rioya etilishini ta'minlash va yuzaga keladigan xavf-xatarlarni baholab, zarur choralarni ko'rishda mustaqil qaror qabul qilish
	6. Favqulodda vaziyatlarda qutqaruv ishlarini mustaqil ravishda tashkil etish, boshqarish va tezkor qarorlar qabul qilish uchun mas'ullik	
B3.4- Guruh shaxsiy tarkibining texnika xavfsizligi qoidalariga rioya etishini ta'minlash	B3.01.4- Qutqaruv guruhi shaxsiy tarkibi tomonidan texnika xavfsizligi qoidalariga qat'iy amal qilinishini nazorat qilish	Mehnat harakatlari:
		1. Guruh shaxsiy tarkibiga texnika xavfsizligi qoidalari hamda qutqaruv uskunalaridan to'g'ri va xavfsiz foydalanish tartibini tushuntirish va amaliy ko'rsatmalar berish
		2. Qutqaruv ishlarida foydalaniladigan uskunalar va jihozlarning texnik holatini muntazam ravishda tekshirish va ularning ishga yaroqliligini nazorat qilish
		3. Qutqaruv jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan texnik xavf-xatarlarni oldindan aniqlash va ularning oldini olish choralari ko'rish
		4. Qutqaruv ishlari olib borilayotgan hududda xavfsizlik talablariga rioya etilishini ta'minlash hamda zarur xavfsizlik chora-tadbirlarini tashkil etish
		Ko'nikmalar:
	Qutqaruv ishlarida ishlatiladigan har bir uskuna, texnika va qurilmaning xavfsiz foydalanish	

		<p>qoidalarini bilish va ulardan to'g'ri foydalanishni amalda ko'rsatish</p> <p>Texnika xavfsizligini ta'minlash uchun zarur chora-tadbirlarni rejalashtirish va amalga oshirish</p> <p>Guruh a'zolarining texnika xavfsizligi qoidalariga rioya etishini nazorat qilish va ta'sirli yo'riqnoma berish</p> <p>Texnika nosozligi yoki xavfli holat yuzaga kelganda shoshilmay, hamma jihatlarni hisobga olgan holda harakat qilish</p> <p>Bilimlar:</p> <p>Texnika xavfsizligi bo'yicha qonunchilik, me'yoriy-huquqiy hujjatlar, standartlar va ichki nizomlari</p> <p>Qutqaruv uskunalari texnik xarakteristikalar, ulardan xavfsiz foydalanish usullari</p> <p>Qutqaruv jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xavf-xatar turlari va ularning oqibatlarini</p> <p>Birinchi yordam va favqulodda vaziyatlarda harakat qilish qoidalari</p> <p>Shaxsiy himoya vositalari turlari, ulardan to'g'ri foydalanish qoidalari</p> <p>Qutqaruvchilarni shaxsiy himoya vositalari bilan ta'minlash va ularning to'g'ri ishlatilishini nazorat qilish tartiblari</p>
	Mas'uliyat va mustaqillik:	<p>1. Guruh a'zolarining texnika xavfsizligi qoidalariga qat'iy rioya etilishini ta'minlash uchun shaxsan mas'ul bo'lish</p> <p>2. Har qanday xavfsizlik qoidabuzarliklari yoki nosozliklarni o'z vaqtida aniqlash va ularning oqibatlarini uchun javobgarlik</p> <p>3. Qutqaruv jarayonida texnik xavfsizlikni ta'minlash uchun zarur chora-tadbirlarni o'z vaqtida va aniq belgilash</p> <p>4. Qutqaruv jarayonida boshqaruvchi sifatida favqulodda vaziyatlarda mustaqil va tezkor qarorlar qabul qilish</p> <p>5. Tashqi ko'mak yoki rahbariyat ko'rsatmasidan tashqari hollarda ham texnik xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha mas'uliyatni o'z zimmasiga olish</p> <p>6. Qutqaruv jarayonida yuzaga kelgan texnik nosozliklar va xavfsizlik qoidalari buzilishini mustaqil ravishda hal qilish</p>
	Texnik va/yoki texnologik talab:	<p>qutqaruv avtomobillari va maxsus transport vositalari;</p> <p>gidravlik qutqaruv uskunalari (gidravlik keskich, kengaytirgich, domkrat);</p> <p>ko'tarish va tortish uskunalari (lebedka, arqonlar, karabinlar, bloklar);</p>

	<p>qidiruv va kuzatuv qurilmalari (termal kamera, videokamera, qidiruv moslamalari); aloqa vositalari (radiostansiya, portativ aloqa qurilmalari); yoritish uskunalari (ko'chma projektorlar, fonarlar); nafas olishni himoya qiluvchi vositalar (gaz niqobi, nafas olish apparati); qutqaruv asbob-uskunalari (bolta, lom, arra, kesish moslamalari); shaxsiy himoya vositalari (kaska, maxsus kiyim, qo'lqop, xavfsizlik kamarlar); qutqaruv ishlarida ishlatiladigan turli uskunalarning konstruksiyasi, ishlash tartibi va ularning chegaralangan imkoniyatlari; uskunalarning ishlash doirasi, quvvatlari, harakat mexanizmlari va xavfsizlik funksiyalari; Texnik jihozlardan xavfsiz foydalanish, ularni to'g'ri o'rnatish, tekshirish va xizmat ko'rsatish qoidalari; Qutqaruv uskunalari ishlatilishida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan texnik xatolar va ularning oqibatlarini kamaytirish usullari.</p>
--	--

Kasbning nomi:	Suvda qutqaruv guruhi boshlig'i
Mashg'ulot nomining kodi:	33594
TMR bo'yicha malaka darajasi:	4
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish sohasida kamida 3-5 yillik amaliy tajriba talab etiladi. Bu nomzod favqulodda vaziyatlarni oldini olish, bartaraf etish va qutqaruv ishlarini olib borishda bevosita ishtirok etishi kerak. Favqulodda vaziyatlar boshqaruvi, yoki atrof muhit muhofazasi, yoki tegishli texnik va boshqaruv sohalarda maxsus ta'lim va sertifikatlariga ega bo'lish muhim
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	18 yoshga to'lgan 30 yoshdan oshmagan bo'lishi, erkak, yuqori darajadagi jismoniy tayyorgarlik va chidamli, jismonan sog'lom va harbiy xizmatni o'tagan bo'lishi talab qilinadi. Belgilangan qoidalarga rioya qilish. Mehnat intizomi va xizmatga sadoqat. Qutqaruv ishlarini tashkil etish va boshqarish tajribasiga ega bo'lish. Jamoani boshqarish va mas'uliyatli bo'lish. Hamkorlik qilish, jamoani bir maqsad atrofida birlashtirish. Qiyin, xavfli va uzoq muddatli qutqaruv ishlarida faol ishtirok. Suvda qutqaruv texnikasi va vositalari bo'yicha bilimga ega bo'lish. Favqulodda vaziyatlarning turlari va ularni bartaraf etish taktikalarini bilishlari. Jismoniy tayyorgarlik va chidamlilik (suvda ishlash, yugurish, yuk ko'tarish va boshqalar) ko'nikmalariga ega bo'lish. Qutqaruv ishlarini amalga oshirishda yuqori samaradorlik. Notinch va xavfli sharoitlarda ham to'g'ri fikr yuritib, muammoni hal qilish.
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	O'rta professional ta'lim
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi	1)Umumiy o'rta (o'rta maxsus) ta'lim yoki boshlang'ich professional ta'lim+norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba 2)Favqulodda vaziyatlar vazirligi tomonidan tashkil etilgan qisqa muddatli qayta tayyorlash va malaka oshirish kurslaridan o'tishlari talab etiladi.
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi	-

Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	-	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	4	Qutqaruv guruhi boshlig'i
	4	Qidiruv-qutqaruv guruhi boshlig'i
Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalar	
D1.4- Suvda qutqaruv ishlari bo'yicha guruh shaxsiy tarkibining kasbiy bilim va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish	D1.01.4- Suv muhitida qutqaruv usullari bo'yicha nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni mustahkamlash maqsadida muntazam mashg'ulotlar o'tkazish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Har bir qutqaruvchining amaldagi bilim va ko'nikmalarini baholash
		2. Guruhning umumiy vazifalari va individual vazifalarini hisobga olgan holda o'quv dasturini yo'naltirish
		3. Quyidagilarni qamrab oluvchi kompleks o'quv reja va dasturlarini ishlab chiqish (nazariy-qutqaruv usullari, xavfsizlik va h.k.)
		4. Tajriba oshirish mashg'ulotlarini belgilangan jadval asosida tashkil qilish
		5. Amaliy mashg'ulotlar-suvda qidirish, jabrlanganni suzish bilan olib chiqish, sun'iy nafas va birinchi yordam ko'rsatish
		6. Mashg'ulot jarayonida ishtirokni, faollikni va o'zlashtirish darajasini nazorat qilish
		Ko'nikmalar:
		O'quv reja, dastur va metodik qo'llanmalarni tuzish, ularni guruh ehtiyojlariga moslash
		Turli malaka darajasiga ega qutqaruvchilar uchun dasturlarni farqlash
		Pedagogik va rahbarlik faoliyatini olib borish
		Suvda qutqaruv sohasi bo'yicha amaliy mashg'ulotlarni o'tkazish
		Bilimlar:
		Suvda qutqaruv ishlarining nazariy va amaliy asoslari
		Qutqaruv vositalari va jihozlari tuzilishi va foydalanish qoidalar
		Favqulodda vaziyatlarda harakat qilish taktikasi
Suvda xavfsizlik, mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligiga oid normativlar.		
Jismoniy tayyorgarlik va sport nazariyasi asoslari		
Mehnat harakatlari:		
1. Qutqaruv texnikalari va asbob-anjomlardan foydalanish bo'yicha amaldagi yo'riqnomalar va normativ hujjatlarni o'rganish va o'rgatish		

D1.02.4- Xodimlarga suvda qutqaruv texnikasi va jihazlaridan xavfsiz foydalanish qoidalarini o'rgatish	2. Nazariy mashg'ulotlar davomida qutqaruv vositalarining tuzilishi, ishlash prinsipi va qo'llash tartibini o'rgatish	
	3. Suv havzasini va uning atrofini xavfsizlik talablariga mos holatga keltirish	
	4. Mashg'ulot oldidan shaxsiy tarkibga texnika xavfsizligi bo'yicha yozma va og'zaki yo'riqnoma o'tkazish	
	5. Qutqaruvchilarning shaxsiy himoya vositalaridan to'g'ri foydalanishini nazorat qilish	
	6. Qutqaruv asbob-anjomlarining sozligi va tayyor holatini tekshirishni tashkil etish	
	Ko'nikmalar:	
	O'quv mashg'ulotlarini rejalashtirish va tashkil qilish	
	Suvda qutqarish usullarini amaliy o'rgatish	
	Turli darajadagi xodimlarga kerakli darajada tushuntirish va o'rgatish	
	Mashg'ulot paytida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xavflarni oldindan aniqlash va ularni bartaraf etish	
	Turli sharoitlarda (kuchli oqim, chuqur suv, tunda) xavfsiz qutqaruv texnikalarini o'rgata olish	
	Bilimlar:	
	Jabrlanganni topish, suvdan chiqarish, transportirovka qilish qutqaruvining turli texnikalari	
	Qutqarish uchun zarur jihozlar va ulardan foydalanish usullari	
	Suvda har xil sharoitlarda harakatlanish qoidalari	
	Suvda qutqarish jarayonida texnik va shaxsiy xavfsizlik qoidalari	
	Qutqarish asbob-uskunalari, ularning tuzilishi va texnik xususiyatlari	
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Mashg'ulotlar vaqtida har bir ishtirokchining hayot va sog'lig'ini muhofaza qilish mas'uliyati
		2. Texnika xavfsizligi qoidalariga qat'iy amal qilinishiga javobgarlik
		3. Qutqaruvchilarning holatiga qarab tez va oqilona qarorlar qabul qilish
4. Yuqori rahbariyat ko'rsatmasini kutmasdan, shaxsiy tarkib xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan tezkor qarorlar qabul qilish		
5. Mashg'ulotlar samaradorligini oshirish uchun tashabbus ko'rsatish va yangi o'rgatish usullarini qo'llash		
6. Tarkibdagi har bir shaxsning faolligini oshirish uchun rahbarlik qilish		
	Mehnat harakatlari:	
	1. Suv ostidagi qidiruv-qutqaruv ishlarini rejalashtirish, vazifalarni belgilash	

D2.4- G'avvoslik ishlariga rahbarlik qilish hamda xavfsizlikni ta'minlovchi g'avvos sifatida ishlarni olib borish	D2.01.4- Suv ostida amalga oshiriladigan qidiruv, qutqaruv va texnik ishlarga rahbarlik qilish	2. Qutqaruvchilarning texnik va jismoniy tayyorgarligini oshirib borish
		3. Zarur jihoz va asbob-uskunalarini tayyorlash va nazorat qilish
		4. Har bir g'avvosning xavfsizligini ta'minlash, xavfsizlik qoidalariga qat'iy rioya qilishini nazorat qilish
		5. Suv ostida jabrlanganlarni topish va qutqarish ishlarini tashkil etish
		6. Suv ostidagi texnik vazifalar, jihozlarning holati va ishlashini nazorat qilish
		Ko'nikmalar:
		Suv ostida harakatlanish va maxsus g'avvoslik anjomlaridan foydalanish
		Turli suv osti sharoitlarida g'avvoslik qilish texnikasiga ega bo'lish
		Jabrlanganlarni suv ostida topish, ularga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish
		Qutqaruv jarayonini tashkil etish va uni boshqarish
		Suv osti texnik uskunalarini (g'avvoslik jihozlari, kislorod ballonlar, qurilmalar) ishlatish va ularning holatini tekshirish
		Bilimlar:
		G'avvoslik anjomlari va maxsus nafas olish apparatlarining tuzilishi, texnik tavsifi va ishlash mexanizmlari
		Suv osti sharoitlarida g'avvoslik qilish qoidalari
	Jabrlanganlarni suv ostida topish, ularga birinchi yordam ko'rsatish, evakuatsiya qilish usullari	
	Qutqaruv ishlarini tashkil etish va boshqarish prinsiplari	
	Jamoani boshqarish, vazifalarni taqsimlash va nazorat qilish talablari	
	Suv osti ishlarida xavfsizlik qoidalari, favqulodda vaziyatlarda xavfsizlikni ta'minlash usullari	
	D2.02.4- Ehtiyoj tug'ilganda g'avvos sifatida suv ostiga tushish va xavfsizlikni ta'minlash	Mehnat harakatlari:
		1. Maxsus g'avvoslik kiyimi va uskunalarini to'g'ri kiyish va tekshirish
2. Suvga tushishdan oldin aloqa tizimi va ehtiyot choralarni tekshirish		
3. Suv ostida harakatlanishda texnik usullardan foydalanish		
4. Suv ostidagi muhitni baholash va xatarlarni aniqlash		
5. Qutqarilayotgan shaxs(lar)ga yordam berish va ularni xavfsiz ravishda suv ustiga olib chiqish		
6. Har bir g'avvosning harakatini nazorat qilish		

		7. Aloqa (signallar) tizimi orqali doimiy bog'lanishni ta'minlash
		8. Qutqarish operatsiyasi tugagandan so'ng g'avvoslarning salomatligini tekshirish
		Ko'nikmalar:
		Suv ostida yo'nalishni aniqlash, xavfsiz harakatlanish hamda g'avvoslik uskunalaridan to'g'ri foydalanish
		Suvda yuz bergan avariya, halokatlar yoki yo'qolgan shaxslarni izlash va ularni qutqarish bo'yicha amaliy harakatlarni bajarish
		Suv ostidagi transport vositalari, kemalar, to'siqlar yoki konstruksiyalarni tekshirish va ulardan odamlarni chiqarish
		Avariya vaziyatlarida tezkor qaror qabul qilish, himoya vositalaridan foydalanish hamda suv ostida qo'l ishoralari orqali muloqot qilish
		Bilimlar:
		Suzish fizikasi, harakatlanish usullari, tor joylarda harakat qilish qoidalari
		G'arq bo'layotgan yoki jarohatlanganlarni topish, uni olib chiqish va birinchi yordam ko'rsatish usullari
		G'avvoslik jarayonida xavfsizlik qoidalari
		Mehnat muhofazasi, texnika xavfsizligi va ekologik normalar – g'avvoslik faoliyatida qo'llaniladigan huquqiy asoslari
		G'avvoslik uskunalarining tuzilishi va ishlash prinsiplari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. G'avvoslik ishlarini bajarishda amaldagi qoidalar, yo'riqnomalar va xavfsizlik standartlariga qat'iy rioya qilish
		2. G'avvoslik jihozlarining (akvalang, nafas olish apparati, aloqa va sug'urtalash vositalari) sozligi va tayyorligini tekshirish javobgarligi
		3. Suv ostida ishlash vaqtida belgilangan vaqt, chuqurlik va harakat rejimiga amal qilish
		4. Vaziyatdan kelib chiqib, suv ostiga tushish zarurati va maqsadini mustaqil belgilash
		5. G'avvoslik ishlarining usuli, taktikasi va davomiyligini mustaqil tanlash
		6. Xavf darajasi oshganda ishlarni to'xtatish yoki suv ostidan chiqish haqida mustaqil qaror qabul qilish
		Mehnat harakatlari:
		1. Qutqaruv uchun zarur bo'lgan barcha asbob-uskunalarining texnik holatini o'rganish va ularning ishlash qobiliyatini tekshirish
		2. Qayiq, motorlar va boshqa texnikalarning har tomonlama holatini tekshirish

D3.4- Qutqaruv ishlarida qo'llaniladigan asbob-uskunalar, qayiqalar va boshqa texnikalarning holatini nazorat qilish	D3.01.4- Qutqaruv ishlarida ishlatiladigan asbob-uskunalar va texnikalar holatini muntazam tekshirish	3. Qayiqalarning xavfsiz foydalanishini ta'minlash uchun texnik xizmat ko'rsatish va profilaktika ishlarini tashkil etish
		4. Qutqaruvchilarni asbob-uskunalaridan to'g'ri va samarali foydalanish bo'yicha o'qitish va boshqarish
		Ko'nikmalar:
		Asbob-uskunalarining tuzilishi, mexanizmi va ishlash prinsiplari
		Qayiqalar va motorlarning asosiy texnik parametrlari va ularni tekshirish usullarini amalga oshirish
		Asbob-uskunalar va texnikalarning holatini vizual va texnik usullar bilan nazorat qilish
		Asbob-uskunalarining xavfsiz foydalanilishi uchun profilaktik chora-tadbirlarni rejalashtirish va amalga oshirish
		Xavfsizlik qoidalariga rioya qilishni ta'minlash va jamoani tayyorlash
		Bilimlar:
		Akvalanglar, kislorod ballonlari, regulyatorlar, niqoblar, manometrlar va boshqa g'avvoslik uskunalarining ishlash tartibi ularning tuzilishi va funksional imkoniyatlari
		Qayiqalar turlari, ularning muhandislik xususiyatlari, motorlar va boshqa texnika vositalarining ishlash tartibi
		Asbob-uskunalar va texnikadan xavfsiz foydalanish qoidalari
		Qutqaruv faoliyatida amal qiladigan standartlar hamda me'yoriy qoidalar
	D3.02.4- Xodimlarni mashg'ulotlar va amaliyotlarda jihozlardan foydalanishni nazorat qilish	Mehnat harakatlari:
		1. Jihozlardan foydalanish bo'yicha mashg'ulotlarni va amaliyotlarni rejalashtirish va tashkil etish
		2. Xodimlarga jihozlardan to'g'ri va xavfsiz foydalanish bo'yicha ko'rsatmalar berish
		3. Jihozlarni ishlatish qoidalari va texnik xavfsizlik talablarini tushuntirish ishlarini amalga oshirish
		4. Mashg'ulotlar va amaliyotlar vaqtida xodimlarning jihozlarni to'g'ri va samarali qo'llashini nazorat qilish
		5. Jihozlarning ish holatini va texnik holatini doimiy kuzatish
Ko'nikmalar:		
Mashg'ulotlarda qo'llaniladigan jihozlarni to'g'ri tayyorlash va ularning holatini baholash		
Jihozlardan foydalanish jarayonida texnik nosozliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish		

		Xodimlarning jihozlardan foydalanish jarayonini kuzatish, xatolarni aniqlash va ularni tuzatishni tashkil etish	
		Mashg'ulotlarda xavfsizlikni ta'minlash va favqulodda vaziyatlarga tezkor munosabat ko'rsatish	
		Bilimlar:	
		Qutqaruv jihozlari va asbob-uskunalardan foydalanish qoidalari	
		Jihozlarni tayyorlash, ularning texnik holatini baholash va ekspluatatsiya qilish qoidalari	
		Qutqaruv jihozlarning profilaktikasi, ta'miri va texnik xizmat ko'rsatish tartiblari	
		Mashg'ulot va amaliyotlarda xavfsizlikni ta'minlash qoidalari	
		Favqulodda vaziyatlarda tez va oqilona harakat qilish usullari	
		Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Xodimlarning xavfsizligini ta'minlash
			2. Jihozlarning texnik holatiga mas'ullik
3. Qaror qabul qilishda mustaqillik			
4. Hisobot berish va axborot almashishda mas'ullik			
Texnik va/yoki texnologik talab:		<p>g'avvoslik apparati (kislrod balon, regulyator, nafas olish tizimi);</p> <p>g'avvoslik kostyumi (gidrokostyum) va issiqlikni saqlovchi kiyimlar;</p> <p>suv osti niqobi, nafas olish trubkasi va suzish panjalari (lastalar);</p> <p>suv osti aloqa vositalari va signal berish qurilmalari;</p> <p>suv osti yoritish vositalari (g'avvos fonari);</p> <p>qutqaruv arqonlari, karabinlar va ko'tarish moslamalari;</p> <p>qutqaruv qayiqdari va motorli katerlar;</p> <p>qidiruv uchun suv osti kameralari;</p> <p>birinchi tibbiy yordam jihozlari (tibbiy sumka, kislrod apparati);</p> <p>shaxsiy himoya vositalari (qo'lqop, kaska, himoya ko'zoynaklari).</p> <p>Suvda qutqaruv guruhi boshlig'i uchun texnik va texnologik talablar jihozlarni to'g'ri va xavfsiz foydalanish, ularning texnik holatini nazorat qilish hamda zamonaviy qutqaruv texnologiyalarini qo'llash bo'yicha bilim va ko'nikmalarni o'z ichiga oladi. Bu talablar guruh faoliyatining samaradorligi va xavfsizligini ta'minlashga xizmat qiladi</p>	

Kasbning nomi:	Tog'da qutqaruv guruhi boshlig'i
Mashg'ulot nomining kodi:	33594
TMR bo'yicha malaka darajasi:	4
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish sohasida kamida 3-5 yillik amaliy tajriba talab etiladi. Bu nomzod favqulodda vaziyatlarni oldini olish, bartaraf etish va qutqaruv ishlarini olib borishda bevosita ishtirok etadi Favqulodda vaziyatlar boshqaruvi, yoki atrof muhit muhofazasi, yoki tegishli texnik va boshqaruv sohalarda maxsus ta'lim va sertifikatlarga ega bo'lish muhim
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	18 yoshga to'lgan 30 yoshdan oshmagan bo'lishi, erkak, yuqori darajadagi jismoniy tayyorgarlik va chidamli, jismonan sog'lom va harbiy xizmatni o'tagan bo'lishi talab qilinadi. Belgilangan qoidalarga rioya qilish. Mehnat intizomi va xizmatga sadoqat. Qutqaruv ishlarini tashkil etish va boshqarish tajribasiga ega bo'lish. Jamoani boshqarish va mas'uliyatli bo'lish. Hamkorlik qilish, jamoani bir maqsad atrofida birlashtirish. Qiyin, xavfli va uzoq muddatli qutqaruv ishlarida faol ishtirok etish. Qutqaruv texnikasi va vositalari bo'yicha bilimga ega bo'lish. Favqulodda vaziyatlarning turlari va ularni bartaraf etish taktikalarini bilishlari. Jismoniy tayyorgarlik va chidamlilik (yugurish, shturm, yuk ko'tarish, suvda ishlash va boshqalar) ko'nikmalariga ega bo'lish. Notinch va xavfli sharoitlarda ham to'g'ri fikr yuritib, muammoni hal qilish.
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	O'rta professional ta'lim
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	1)Umumiy o'rta (o'rta maxsus) ta'lim yoki boshlang'ich professional ta'lim+norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba 2)Favqulodda vaziyatlar vazirligi tomonidan tashkil etilgan qisqa muddatli qayta tayyorlash va malaka oshirish kurslaridan o'tishlari talab etiladi.
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:	-
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	-

Boshqa kasblar bilan aloqadorligi	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	4	Qutqaruv guruhi boshlig'i
	4	Qidiruv-qutqaruv guruhi boshlig'i
Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
E1.4- Tog' sharoitida qidiruv-qutqaruv faoliyati bo'yicha guruh shaxsiy tayyorgarligini muntazam rivojlantirish	E1.01.4- Guruh a'zolarining tog' sharoitidagi qutqaruv ishlariga tayyorgarligini oshirish uchun nazariy va amaliy mashg'ulotlar tashkil etish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Tog' sharoiti xususiyatlarini (balandlik, iqlim, relyef, va xavfli zonalar) o'rgatish
		2. Guruh a'zolarining tayyorgarlik darajasini tahlil qilish (jismoniy, texnik, psixologik)
		3. Tog' sharoitiga mos qutqaruv ishlarini tashkil etish
		4. Arqonlar bilan tushish-chiqish va jabrlanuvchilarni evakuatsiya qilish
		5. Balandlikda ishlashda texnika xavfsizligini ta'minlash
		6. Ko'chkilarda (qor ko'chkisi, yer ko'chkisi, tosh ko'chkisi) harakat qilish
		7. Amaliyot mashg'ulotlarini tashkil etish
		8. Arqon, karabin, nosilka, aloqa vositalari, shaxsiy himoya vositalari va boshqa asbob-uskunalardan xavfsiz foydalanishni o'rgatish va nazorat qilish
		Ko'nikmalar:
		Guruh a'zolarini tog' sharoitidagi qutqaruv vazifalariga tayyorlash uchun mashg'ulotlarni rejalashtirish va bosqichma-bosqich o'tkazish
		Qutqaruv texnikasi va usullari bo'yicha arqonlar bilan ishlash, balandlikda harakat qilish, jordan tushirish, nosilkada evakuatsiya qilish
		Qor ko'chkisi, yer ko'chkisi, tosh ko'chkisida, muzli va qiya tog' sharoitidagi harakat usullarini amalda qo'llash
		Tog'li hududlarda xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha nazorat va boshqaruvni amalga oshirish
		Bilimlar:
		Tog' sharoitida qutqaruv ishlarini tashkil etish qoidalari va usullari
		Favqulodda vaziyatlar turlari va tog'li hududlarda xavf omillari
		Qutqaruv jihozlari, asbob-anjomlar va tog' sharoitiga mos texnik vositalardan foydalanish tartibi
		Tog'li hududlarda ob-havo sharoiti o'zgarishlarini baholash talablari
Yuk ko'tarish, yugurish, muvozanat va chidamlilik mashg'ulotlarini tashkil qilish asoslari		

	E1.02.4- Tog' hududlarida qo'llaniladigan qutqaruv texnikasi va asbob- uskunalaridan xavfsiz foydalanish usullarini o'rgatish	Mehnat harakatlari:
		1. Guruh a'zolariga texnika va asbob-uskunalarni amaliyotda ishga tushirishni ko'rsatish
		2. Mashg'ulot davomida xodimlarning texnikadan foydalanishini nazorat qilish
		3. Mashg'ulot yakunida har bir a'zoning texnika bilan ishlash qobiliyatini baholash va tavsiyalar berish
		Ko'nikmalar:
		Guruh a'zolariga tog' sharoitida ishlatiladigan texnika va asbob-uskunalardan to'g'ri foydalanish
		Har bir uskuna va jihozning tuzilishi, ishlash prinsipi va funksiyalarini tushuntirish
		Favqulodda vaziyat sharoitida texnikani ishga tushirish, ulash va xavfsiz ishlatishni nazorat qilish
		Bilimlar:
		Asbob-uskunalar va qurilmalarning tuzilishi, ishlash prinsiplari va texnik xarakteristikalari
		Asboblarning xizmat muddati, xizmat ko'rsatish tartibi va nosozliklarni bartaraf etish qoidalari
		Shaxsiy himoya vositalaridan (kaska, ko'zoynak, qo'lqop, himoya kiyimi, respirator va h.k.) foydalanish qoidalari
		Favqulodda vaziyatlar va qutqaruv ishlariga oid amaldagi qonunlar, nizomlar, yo'riqnomalari
		Mas'uliyat va mustaqillik:
2. Xavfsizlikni ta'minlash uchun mas'uliyat		
3. Jismoniy va jangovar tayyorgarlikni nazorat qilish		
4. O'quv mashg'ulotlarini tashkil etishda mustaqillik		
5. Qaror qabul qilishda mustaqillik		
6. Xodimlar ko'nikmalarini baholashda mustaqillik		
E2.4- Tog' hududlarida amalga oshiriladigan qidiruv-qutqaruv ishlarini boshqarish va jarayonda ishtirok etish	E2.01.4- Favqulodda holat sodir bo'lgan tog' hududiga tezkor yetib borish va qidiruv-qutqaruv ishlarini muvofiqlashtirish	Mehnat harakatlari:
		1. Favqulodda vaziyat haqida tezkor ma'lumot olish va vaziyatni baholash
		2. Hodisa joyiga xavfsiz va tez yetib borish
		3. Qutqaruv guruhlariga aniq vazifalarni berish va ularni nazorat qilish
		4. Favqulodda vaziyatda bevosita qutqaruv ishlarida ishtirok etish
		5. Zararlangan hududni tozalash va xavfsiz holatga keltirish ishlarini tashkil etish
		Ko'nikmalar:
		Favqulodda vaziyat haqidagi ma'lumotlarni tezkorlik bilan aniqlash
Vaziyat joyiga yetib borganda favqulodda holatning tabiatini va darajasini tez aniqlash		

		Qutqaruv guruhlariga vazifalarni samarali taqsimlash
		Favqulodda vaziyatdagi boshqa xizmatlar va tashkilotlar bilan tezkor aloqa o'rnatish
		Bilimlar:
		Tog' sharoiti va iqlim xususiyatlari, geografik va topografik o'ziga xos xususiyatlari
		Tog'da harakat qilishning maxsus qoidalari va Tog'da harakatlanish qiyinchiliklari
		Qidiruvda qo'llaniladigan texnik vositalar, aloqa va navigatsiya qurilmalari
		Qutqarish texnikasi va jihozlari, ularni xavfsiz qo'llash qoidalari
		Jamoaviy ishni tashkil etish, jamoani boshqarish, yetakchilik va muttasil rahbarlik prinsiplari
		Mehnat muhofazasi, texnika xavfsizligi, yong'in xavfsizligi va sanoat xavfsizligiga oid normativ hujjatlar va qoidalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Jabrlanganlarning soni, holati va ehtiyojlarini aniqlash
		2. Xavf-xatarlarni belgilash va ulardan saqlanish choralarini ko'rish
		3. Jabrlanganlarni xavfli zonalardan tez va xavfsiz chiqarish
		4. Qutqarish jarayonida og'ir holatdagi shaxslarga alohida e'tibor qaratish
		5. Jabrlanganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish uchun zarur bo'lgan vositalarni tayyorlash
		6. Jabrlanganlarni tez va xavfsiz evakuatsiya qilishni tashkil etish
		Ko'nikmalar:
		Qutqaruv ishlarini tashkil etish va boshqarish
		Jabrlanganlarni zavolda qolgan, yong'in, suv toshqini, vayronalar va boshqa xavfli sharoitlarda insonlarni chiqarish, qutqarish
		Jamoa a'zolari, tibbiy xodimlar va boshqa xizmatlar bilan tezkor aloqa o'rnatish
		Og'ir sharoitlarda xotirjamlikni saqlash
		Bilimlar:
		Jabrlanganlarni qidirish va aniqlash usullari
		Favqulodda vaziyatlarda xavfsiz hududga evakuatsiya tartibi
		Jabrlanuvchilarga birinchi yordam ko'rsatish asosiy qoidalari va jarayonlari
		Favqulodda vaziyatlarda xavfsizlikni ta'minlash va xavf-xatarlarni kamaytirish usullari
	E2.02.4- Jabrlanganlarni aniqlash, qutqarish, xavfsiz joyga olib chiqish hamda birinchi yordam ko'rsatilishini tashkil etish	

		Qutqaruv jarayonida ishlatiladigan asbob-uskunalar va vositalarning funksiyalari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Vaziyatni tez va to'g'ri baholash, xavflarni aniqlash, ishlar ketma-ketligini belgilash bo'yicha mustaqillik
		2. Guruh shaxsiy tarkibining a'zolarining hayoti va sog'lig'i uchun javobgarlik
		3. Tezkor tibbiy yordamni tashkil etish, evakuatsiyani to'g'ri va xavfsiz amalga oshirish bo'yicha javobgarlik
		4. Murakkab va tez o'zgaruvchan tog' sharoitida mustaqil ravishda qaror chiqarish
		5. Ob-havo, relyef va xavf darajasidan kelib chiqib qidiruv-qutqaruv usullarini mustaqil belgilash
		7. Yuqoridan ko'rsatma kutmasdan, odamlar hayotini saqlab qolishga qaratilgan choralarni ko'rish bo'yicha mustaqillik
E3.4- Tog' qutqaruv ishlarini bajarishda xavfsizlik qoidalariga rioya etilishini ta'minlash		E3.01.4- Guruh shaxsiy tarkibi tomonidan texnika va mehnat xavfsizligi talablariga amal qilinishini nazorat qilish
	1. Guruh shaxsiy tarkibiga texnika xavfsizligi qoidalari va qutqaruv uskunalaridan to'g'ri foydalanish usullarini nazorat qilish	
	2. Qutqaruv uskunalari va jihozlarining texnik holatini tekshirish	
	3. Qutqaruv jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan texnik xavflarni o'z vaqtida aniqlash	
	4. Qutqaruv joyida xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha chora-tadbirlarni o'tkazish	
	Ko'nikmalar:	
	Qutqaruv ishlarida ishlatiladigan har bir uskuna, texnika va qurilmaning xavfsiz foydalanish qoidalarini bilib, ulardan to'g'ri foydalanishni amalda ko'rsatish	
	Guruh a'zolarining texnika va mehnat xavfsizligi qoidalariga amal qilayotganini kuzatish va tekshirish	
	Xavfsizlik buzilishlarini vaqtida aniqlash va tuzatish choralarni ko'rish	
	Texnika nosozligi yoki xavfli holat yuzaga kelganda shoshilmay, hamma jihatlarni hisobga olgan holda harakat qilish	
	Bilimlar:	
	Qutqaruv jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xavflar va ularning oldini olish usullari	
	Guruh shaxsiy tarkibining xavfsiz ish faoliyatini tashkil etish prinsiplari	
Birinchi yordam va favqulodda vaziyatlarda harakat qilish qoidalari		
Shaxsiy himoya vositalari turlari, ulardan to'g'ri foydalanish qoidalari		

		Qutqaruvchilarni shaxsiy himoya vositalari bilan ta'minlash va ularning to'g'ri ishlatilishini nazorat qilish tartiblari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Tog'da qutqaruv guruhi boshlig'i guruh a'zolarining texnika xavfsizligi qoidalariga qat'iy rioya etilishini ta'minlash uchun shaxsan mas'ullik
		2. Har qanday xavfsizlik qoidabuzarliklari yoki nosozliklarni o'z vaqtida aniqlash va ularning oqibatlari uchun javobgarlik
		3. Qutqaruv jarayonida texnik xavfsizlikni ta'minlash uchun zarur chora-tadbirlarni o'z vaqtida va aniq belgilash
		4. Qutqaruv jarayonida boshqaruvchi sifatida favqulodda vaziyatlarda mustaqil va tezkor qarorlar qabul qilish
		5. Yuqori rahbariyat ko'rsatmasini kutmasdan, shaxsiy tarkib xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan qarorlar qabul qilish
		6. Qutqaruv jarayonida yuzaga kelgan texnik nosozliklar va xavfsizlik qoidalari buzilishini mustaqil ravishda hal qilish
Texnik va/yoki texnologik talab:	<p>Qutqaruv uskunalari va jihozlarning texnik xususiyatlari: Qutqaruv ishlarida ishlatiladigan turli uskunalarining konstruksiyasi, ishlash tartibi va ularning chegaralangan imkoniyatlari; Uskunalarining ishlash doirasi, quvvatlari, harakat mexanizmlari va xavfsizlik funksiyalari. Texnika va texnologiyaning xavfsizlik talablari: texnik jihozlardan xavfsiz foydalanish, ularni to'g'ri o'rnatish, tekshirish va xizmat ko'rsatish.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Qutqaruv alpinistlik uskunalari va asboblari. 2. Navigatsiya va aloqa qurilmalari- GPS navigatsiya qurilmalari, Radiostansiyalar va boshqa radio aloqa vositalari, signalizatsiya va favqulodda aloqa tizimlari. 3. Havodan kuzatuv texnologiyalari- Dronlar va beshpilotniklar, havodan fotosurat va video tasvirga olish vositalari. 4. Transport vositalari-tog' sharoitiga mos avtotransportlar (4x4 mashina, kvadrosikllar). 	

Kasbning nomi:	Radiatsion, kimyoviy va biologik muhofaza guruhi boshlig'i	
Mashg'ulot nomining kodi:	21331	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	6	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Malakani baholash markazida tavsiya etilmaydi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	<p>Favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish sohasida kamida 1-3 yillik amaliy tajriba talab etiladi. Bu nomzod favqulodda vaziyatlarni oldini olish, bartaraf etish va qutqaruv ishlarini olib borishda bevosita ishtirok etishi kerak.</p> <p>Radiatsion va kimyoviy xavfsizlik sohasida amaliy tajriba.</p> <p>Maxsus o'quv kurslarini tamomlaganlik to'g'risida guvohnoma (agar talab etilsa)</p>	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	<p>18 yoshga to'lgan 30 yoshdan oshmagan bo'lishi, erkak, yuqori darajadagi jismoniy tayyorgarlik va chidamli, jismonan sog'lom va harbiy xizmatni o'tagan bo'lishi talab qilinadi.</p> <p>Belgilangan qoidalarga rioya qilish.</p> <p>Mehnat intizomi va xizmatga sadoqat.</p> <p>Mas'uliyatli bo'lish.</p> <p>Qiyin, xavfli va uzoq muddatli qutqaruv ishlarida faol ishtirok etish.</p> <p>Qutqaruv texnikasi va vositalari bo'yicha bilimga ega bo'lish.</p> <p>Favqulodda vaziyatlarning turlari va ularni bartaraf etish taktikalarini bilish.</p> <p>Jismoniy tayyorgarlik va chidamlilik ko'nikmalariga ega bo'lish.</p> <p>Notinch va xavfli sharoitlarda ham to'g'ri fikr yuritib, muammoni hal qilish.</p> <p>Sog'liq bo'yicha talablarga javob berishi (tibbiy ko'rikdan o'tgan bo'lishi).</p> <p>Boshqaruv ko'nikmalari va jamoa bilan ishlash tajribasi.</p> <p>Favqulodda vaziyatlarda harakat qilish qoidalarini bilish.</p>	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	Bakalavriat	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi	O'rta maxsus professional ta'lim va amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi	-	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	-	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:

		4	Qutqaruv guruhi boshlig'i
		4	Qidiruv-qutqaruv guruhi boshlig'i
Mehnat funksiyalarining tavsifi			
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari		
<p>F1.6- Guruh shaxsiy tarkibining radiatsion, kimyoviy va biologik muhofaza bo'yicha kasbiy tayyorgarlik mashg'ulotlarida bilim va ko'nikmalarini oshirish</p>	<p>F1.01.6- Guruh shaxsiy tarkibini radiatsion, kimyoviy va biologik xavflarni aniqlash, ulardan himoyalash va tezkor harakat qilish uslublari bo'yicha bilim va ko'nikmalarini oshirish maqsadida muntazam ravishda nazariy va amaliy mashg'ulotlar o'tkazish</p>	O'qitish natijalari	
		Mehnat harakatlari:	
		1. Radiatsion, kimyoviy va biologik tahdidlar turlari, ularning ta'sir mexanizmlari va oqibatlari haqida mashg'ulotlar o'tkazish	
		2. Shaxsiy himoya vositalari, maxsus asbob-uskunalaridan foydalanish, zararlanish alomatlarini aniqlash, evakuatsiya va izolyatsiya (lokalizatsiya) qoidalarini o'rgatish	
		3. Himoya vositalaridan to'g'ri va xavfsiz foydalanish ko'nikmalarini o'rgatish	
		4. O'lchash asboblari dozimetr, gazoanalizator, biologik xavf detektorlari bilan ishlashni o'rgatish	
		5. Zararlangan hududda harakat qilish va birinchi yordam ko'rsatish bo'yicha amaliy mashqlar o'tkazish	
		Ko'nikmalar:	
		Nazariy va amaliy mashg'ulotlarni o'tkazishning samarali uslublarini qo'llash	
		Murakkab radiatsion, kimyoviy va biologik tushunchalarni sodda va aniq tarzda tushuntirish	
		Zararli omillar manbasini aniqlash, monitoring va baholash usullarini qo'llash	
		Dozimetr, gaz analizator, detektor, filtr qurilmalari bilan ishlash	
		Mashqlar jarayonida yuzaga keladigan kutilmagan vaziyatlarni tezkor baholash hamda ularga to'g'ri va samarali javob choralarini qo'llash	
		Bilimlar:	
		Radiatsion muhofaza sohasidagi asosiy tushunchalar, xavf omillari va himoyalash usullari	
Kimyoviy muhofaza sohasida xavfli kimyoviy moddalarning xususiyatlari va ulardan himoyalash choralari			
Tibbiy-biologik muhofaza sohasida biologik xavflar, ularning inson salomatligiga ta'siri va himoyalash usullari			
Radiatsion, kimyoviy va biologik xavflarning manbalari hamda ularning tarqalishini oldini olish usullari			

		<p>Favqulodda vaziyatlar sohasiga oid O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi, vakolatli tashkilotlarning buyruqlari, me'yorlari va talablari</p> <p>Radiatsion, kimyoviy va biologik nazoratda qo'llaniladigan asbob-uskunalaridan foydalanish hamda ularning texnik holatini tekshirish tartibi</p> <p>Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi sohasida zaharli moddalarning ekologik ta'sirini baholash va ularning salbiy oqibatlarini kamaytirish uslublari</p>
	<p>F1.02.6- Guruh shaxsiy tarkibiga Radiatsion, kimyoviy va biologik vaziyatlarda texnika, uskunalar va asbob-anjomlardan xavfsiz foydalanishni o'rgatish</p>	<p>Mehnat harakatlari:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nazariy va amaliy o'quv mashg'ulotlarini tashkil etish 2. Texnik xavfsizlik va mehnat muhofazasi bo'yicha instruktaj o'tkazish 3. Real vaziyatlarda radiatsiya o'lchov asbobidan foydalanish, himoya vositalarini to'g'ri kiyishni ta'minlash va harakatlanish 4. ZKM tarqalganida gaz analizator bilan xavf aniqlash, himoya vositalarini to'g'ri kiyishni ta'minlash va harakatlanish 5. Biologik tahdid paytida himoya vositalarini to'g'ri kiyishni ta'minlash va harakatlanish 6. Mashg'ulot natijalari bo'yicha ish jarayonini tahlil qilish, guruhdagi malaka darajasini baholash <p>Ko'nikmalar:</p> <p>Dozimetrlar, gazoanalizatorlar, biologik tahlil uskunalari kabi qurilmalardan to'g'ri va xavfsiz foydalanish</p> <p>Dezaktivatsiya, degazatsiya va dezinfeksiya ishlari uchun maxsus uskunalarni qo'llash</p> <p>Guruh shaxsiy tarkibini o'qitish, treninglar va amaliy mashg'ulotlar tashkil qilish</p> <p>Bilimlar:</p> <p>Radiatsiya turlari, ularning manbalari va ta'sir mexanizmi</p> <p>Kimyoviy moddalarning turlari, ularning zararli ta'siri va tarqalish yo'llari</p> <p>Radiatsion, kimyoviy va biologik muhitda foydalaniladigan maxsus texnika va uskunalarni tuzilishi va ishlash prinsiplari</p> <p>Radiatsion, kimyoviy va biologik holatlarda texnik uskunalaridan xavfsiz foydalanish usullari</p> <p>Dezaktivatsiya, degazatsiya va dezinfeksiya ishlarini o'tkazish usullari</p> <p>Radiatsiya, kimyoviy va biologik xavflarni nazorat qilish bo'yicha normativ-huquqiy hujjatlari</p>

	<p>Mas'uliyat mustaqillik:</p>	<p>1. Mashg'ulotlar davomida shaxsiy tarkibning hayoti va sog'lig'i uchun javobgarlik</p> <p>2. RKB vaziyatlarda ishlatiladigan texnika, uskunalar va asbob-anjomlardan to'g'ri va xavfsiz foydalanilishini ta'minlash bo'yicha mas'uliyat</p> <p>3. Mashg'ulotlarda amaldagi texnika xavfsizligi va RKB himoya qoidalarining qat'iy bajarilishini ta'minlash bo'yicha mas'uliyat</p> <p>4. Nazariy va amaliy mashg'ulotlarning shakli, tartibi va davomiyligini mustaqil belgilash</p> <p>5. RKB vaziyatida qo'shimcha xavfsizlik choralarini mustaqil joriy etish</p> <p>6. Favqulodda vaziyatlarda texnik uskunalaridan foydalanish jarayonida muammolar paydo bo'lganda tez va to'g'ri qarorlar qabul qilish</p>
<p>F2.6- Zararlangan joylarda tezkor qutqaruv va zararsizlantirish ishlarini tashkil etish va bevosita ishtirok etish</p>	<p>F2.01.6- Zararlangan hududlarda radiatsion, kimyoviy va biologik ta'sirni baholash</p>	<p>Mehnat harakatlari:</p> <p>1. Zararlangan hududda tezkor razvedka ishlarini tashkil etish va o'tkazish</p> <p>2. Hududning ifloslanish darajasini aniqlash maqsadida maxsus asbob-uskunalar yordamida o'lchov ishlarini amalga oshirish</p> <p>3. Olingan ma'lumotlar asosida zararlangan (zaharlangan) hududning toifasi va xavf darajasini belgilash</p> <p>4. Qutqaruv guruhlarini zararlanish turi va darajasiga qarab tashkil etish</p> <p>5. Zararlangan hududda ishlash tartibini belgilash (kirish, chiqish, harakatlanish yo'nalishlari)</p> <p>6. Maxsus himoya vositalaridan to'g'ri foydalanishni nazorat qilish</p> <p>7. Zararlangan obyektlarni va asbob-uskunalarini dezaktivatsiya, degazatsiya va dezinfeksiya qilish ishlarini nazorat qilish</p> <p>8. Guruh shaxsiy tarkibining xavfsizligini ta'minlash</p> <p>9. Himoya vositalaridan foydalanish va texnik xavfsizlik qoidalarini tushuntirish</p> <p>10. Radioaktiv yoki kimyoviy moddalarning tarqalish yo'nalishlari va ta'sir ko'rsatish radiusini aniqlash</p> <p>Ko'nikmalar:</p> <p>Radioaktiv, kimyoviy va biologik moddalarning ta'sirini aniqlash va tahlil qilish</p> <p>Dozimetriya, degazatsiya, dezaktivatsiya va dezinfeksiya jarayonlarini baholash</p> <p>Hududning ifloslanish darajasini baholash va xavf toifasini aniqlash</p>

		Himoya vositalarini to'g'ri tanlash va ulardan foydalanishni nazorat qilish
		Qutqaruv va maxsus ish guruhlarini tashkil qilish va muvofiqlashtirish
		Favqulodda vaziyatlarda tez va to'g'ri qaror qabul qilish
		Qulay va xavfsiz yo'llar orqali zararlangan hududda harakatlanishni tashkil etish
		Boshqaruv idoralari bilan ma'lumot almashish va muvofiqlashtiruvni ta'minlash
		Bilimlar:
		Radioaktiv moddalar turlari, ularning fizik-kimyoviy xususiyatlari va inson organizmiga ta'siri
		Kimyoviy moddalarning sinfi, ta'sir mexanizmi va xavflilik darajalari
		Biologik xavfli agentlar (bakteriya, virus, toksinlar) tasnifi, patogenlik darajasi va tarqalish mexanizmlari
		Dozimetrik nazorat va radiatsiyani aniqlash usullari
		Kimyoviy tahlil metodlari
		Biologik tahlil usullari (tezkor testlar, laboratoriya nazorat vositalari)
		Shaxsiy himoya vositalari (respiratorlar, himoya kostyumlari, qo'lqoplar) turlari va ularning to'g'ri qo'llanilishi
		Zararlangan hududlarda harakatlanish va faoliyat olib borish taktikasi
		Qutqaruv ishlari, evakuatsiya va lokalizatsiya ishlarini tashkil etish tamoyillari
		Ifloslanish darajasini baholash mezonlari (sanitar normalar, dozalar)
		Xavf darajasini aniqlash va prognozlash asoslari
		Mehnat harakatlari:
	F2.02.6- Qutqaruv va zararsizlantirish ishlarini bevosita boshqarish va muvofiqlashtirish	1. Favqulodda vaziyat yuz bergan hududga kelib, hududning ifloslanish darajasini baholash
		2. Radioaktiv, kimyoviy yoki biologik tahdidning turini va tarqalish ehtimolini aniqlash
		3. Qutqaruv va zararsizlantirish ishlari uchun samarali qarorlarni tez va asosli ravishda qabul qilish
		4. Qutqaruv va zararsizlantirish bo'yicha guruhlarini tuzish, ularga aniq vazifalar yuklash
		5. Har bir guruh a'zosining vazifasini belgilash va mas'uliyatni taqsimlash

		6. Ishchi guruhlarining harakatlanish marshrutini va vazifalar bajarish to'g'risidagi yo'riqnomalarni berish
		7. Himoya vositalarining to'g'ri qo'llanilishini tekshirish va xavfsiz mehnat shartlarini ta'minlash
		8. Hodisaning dinamikasiga qarab taktikani o'zgartirish va qo'shimcha kuchlarni jalb qilish
		9. Hududdagi zararlanish darajasini aniqlash maqsadida dozimetriya, kimyoviy va biologik nazorat ishlarini tashkil etish
		10. Ifloslangan obyektlar, uskunalar va yer maydonlarini zararsizlantirish choralarini ko'rish
		Ko'nikmalar:
		Qutqaruv va zararsizlantirish ishlarini rejalashtirish, tashkil etish va nazorat qilish
		Bir vaqtning o'zida bir necha ishchi guruhlarini boshqarish va muvofiqlashtirish
		Mavjud vaziyatni tezda baholash va tahlil qilish
		Radiatsion, kimyoviy va biologik tahdid darajasini asbob-uskunalar yordamida baholash
		Shaxsiy va guruh a'zolarining himoya vositalaridan to'g'ri foydalanishini nazorat qilish
		Dezaktivatsiya, degazatsiya va dezinfeksiya ishlarini tashkil qilish va baholash
		Guruh a'zolarini o'qitish, yo'riqnoma berish va ruhlantirish
		Murakkab sharoitlarda jamoa faoliyatini muvofiqlashtirish
		Bilimlar:
		Radioaktiv, kimyoviy va biologik moddalarning turlari, ularning xususiyatlari va insonga hamda muhitga ta'siri
		Turli xavfli moddalarning tarqalish yo'llari va ularning zararlash sohalari
		Tahdid turiga qarab qo'llaniladigan zararsizlantirish usullari
		Qutqaruv va zararsizlantirish ishlarining taktikasi va texnologiyasi
		Nazorat-o'lchov vositalari va laboratoriya tahlil usullari
		Radiatsion, kimyoviy va biologik tahdidlarga qarshi shaxsiy himoya vositalari turlari va ulardan foydalanish qoidalari
		Favqulodda vaziyatlarda rahbarlik va muvofiqlashtirish asoslari
		O'zbekiston Respublikasining favqulodda vaziyatlar, fuqaro muhofazasi, radiatsion va

		kimyoviy xavfsizlik, sanitariya va epidemiologiya sohalaridagi amaldagi qonunchiligi
F3.6- Radiatsion, kimyoviy va tibbiy-biologik xavflarni bartaraf etishda tegishli tashkilotlar bilan hamkorlik qilish.	F3.01.6- Xavf manbalarini aniqlash va tahlil qilishda tegishli davlat tashkilotlari bilan hamkorlik qilish.	1. Qutqaruv va zararsizlantirish ishlarida shaxsiy tarkibning hayoti va sog'lig'i uchun to'liq javobgar bo'lish
		2. Vazifalarni o'z vaqtida va sifatli bajarilishini ta'minlash
		3. Texnika, asbob-anjom va himoya vositalarini to'g'ri va samarali ishlatishni nazorat qilish
		4. Ishlarni tashkillashtirish va muvofiqlashtirish usullarini mustaqil tanlash
		5. Favqulodda vaziyatlarda yuqori rahbariyat ko'rsatmasini kutmasdan tezkor va asosli qarorlar chiqarish
		6. Shaxsiy tarkib, texnika va vositalarni vaziyatga mos ravishda mustaqil taqsimlash
		Mehnat harakatlari:
		1. Voqea joyiga yetib borgandan so'ng atrof muhitdagi ehtimoliy xavf manbalarini ko'zdan kechirish
		2. Xavf manbasining (radioaktiv, kimyoviy yoki biologik) tarqalish yo'llarini texnik tahlil asosida aniqlash
		3. Aniqlangan ma'lumotlarni tegishli tashkilotlarga yetkazish uchun hujjatlashtirish
		4. Sanitariya-epidemiologiya xizmati, Ekologiya qo'mitasi, Gidrometeorologiya markazi, Sog'liqni saqlash tizimi, Ichki ishlar organlari kabi idoralar bilan doimiy aloqa o'rnatish
		5. Tahlil natijalarini va mavjud xavf darajasi to'g'risidagi ma'lumotlarni tezkor yetkazish
		6. Hamkor tashkilotlar bilan birgalikda hududda radiatsion, kimyoviy va biologik monitoring ishlarini tashkil etish
7. Hududdagi vaziyat to'g'risidagi axborotni yig'ish va tahlil qilish uchun markazlashgan ma'lumot bazasini tashkil etish		
Ko'nikmalar:		
Radiatsion, kimyoviy va biologik moddalarni aniqlash va ularning xavf darajasini baholash		
Xavf manbalari xususiyati va tarqalish yo'llarini aniqlashda ilmiy va texnik ko'nikmalarga ega bo'lish		
Hamkor tashkilotlar bilan ma'lumot almashish va umumiy harakat rejalarini ishlab chiqish		
Xavf manbalarini aniqlash va tahlil qilish ishlarini boshqarish va muvofiqlashtirish		

		<p>Favqulodda vaziyatlarda tezkor qaror qabul qilish va faoliyatni samarali tashkil etish</p> <p>Mutaxassislar guruhi va idoralar orasida axborot almashish va texnik vositalardan samarali foydalanish</p> <p>Bilimlar:</p> <p>Radiatsion, kimyoviy va biologik xavflar bilan bog'liq amaldagi qonunchiligi</p> <p>Radiatsiya, kimyoviy va biologik omillar va ularning inson va atrof-muhitga ta'siri</p> <p>Favqulodda vaziyatlarda harakat qilish qoidalari</p> <p>Turli zararlanish manbalari va ularning tarqalish mexanizmlari</p> <p>Radiatsion, kimyoviy va biologik zararlanishni bartaraf etish usullari va texnologiyalari</p> <p>Radiatsion, kimyoviy va biologik xavflarni aniqlashda qo'llaniladigan o'lchov vositalari va laboratoriya texnikalari</p> <p>Tashkilotlar o'rtasida muvofiqlashtirish, axborot almashish va hamkorlik mexanizmlari</p>
	<p>F3.02.6- Hamkor tashkilotlar resurslari va imkoniyatlaridan foydalangan holda murakkab vaziyatlarni samarali bartaraf etishni muvofiqlashtirish</p>	<p>Mehnat harakatlari:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vujudga kelgan favqulodda vaziyatga mos ravishda turli tashkilotlarning vakolatlarini hisobga olgan holda harakat rejasini tuzish 2. Har bir tashkilotning mavjud resurslarini hisobga olish va ularni maqsadli yo'naltirish 3. Birlashgan kuchlarni (qutqaruvchilar, texnikalar, shifokorlar va h.k.) hudud bo'yicha samarali joylashtirish va harakat yo'nalishlarini belgilash 4. Vaqtincha shtab yoki muvofiqlashtirish markazini tashkil etish va unda barcha hamkor tashkilotlar vakillarini jalb qilish 5. Shtab orqali tezkor axborot almashish, qaror qabul qilish va amaliyotni nazorat qilish jarayonini yo'lga qo'yish 6. Nazorat va tahlil natijalari, zararlanish darajasi, resurslar holati va faoliyatning borishi haqida axborot aylanmasini ta'minlash 7. Zararsizlantirishdan keyin hududni tiklash, sanitariya, tibbiy xizmat ko'rsatish, aholiga yordam ko'rsatish ishlarini tashkil etishda hamkorlarni jalb etish 8. Har bir hamkor tashkilot bilan amalga oshirilgan ishlar bo'yicha axborot to'plash <p>Ko'nikmalar:</p> <p>Turli tashkilotlar o'rtasida faoliyatlarni muvofiqlashtirish va rahbarlik qilish</p>

		<p>Har bir tashkilotning vazifalari, vakolatlari va resurs salohiyatini to'g'ri baholash va muvofiqlashtirish</p> <p>Davlat tashkilotlari bilan axborot almashish va hamkorlikni yo'lga qo'yish</p> <p>Har bir hamkor tashkilotning moddiy-texnik va inson resurslarini baholay olish</p> <p>Mavjud resurslarni maqsadli taqsimlash va foydalanishni ta'minlash</p> <p>Murakkab favqulodda vaziyatlarga mos keladigan umumiy harakat rejasini ishlab chiqish</p> <p>Bilimlar:</p> <p>Radiatsion, kimyoviy va biologik xavflar bilan bog'liq vaziyatlarning xususiyatlari, tarqalish mexanizmlari va ta'sir doiralari</p> <p>Murakkab favqulodda vaziyatlarni boshqarishning uslublari va bosqichlari</p> <p>Hamkor tashkilotlarning (FVV, SSV, Sanepidqo'm, IIV, Vetqo'm, Ekologiya va iqlim o'zgarishi milliy qo'mitasi va boshqalar) funksiyalari, huquqiy vakolatlari va harakat sohalari</p> <p>Hamkor tashkilotlar o'rtasida axborot almashinuvi, qaror qabul qilish va resurslarni taqsimlash jarayonlari</p> <p>Radiatsion, kimyoviy va biologik xavflar, shu jumladan hamkor tashkilotlar faoliyatini tartibga soluvchi amaldagi qonunlar, farmonlar, qarorlar va normalari</p> <p>Harakat natijalarini baholash va tuzatuvchi choralar ko'rish tartiblari</p>
	Mas'uliyat va mustaqillik:	<p>1. Murakkab vaziyatni bartaraf etish bo'yicha barcha ishlar natijasi uchun javobgarlik</p> <p>2. Hamkor tashkilotlarning texnika, asbob-anjom va inson resurslarini samarali va to'g'ri ishlatishni ta'minlash</p> <p>3. Shaxsiy tarkib va boshqa tashkilot xodimlari hayoti va sog'lig'i xavfsizligini nazorat qilish</p> <p>4. Hamkor tashkilotlar imkoniyatlarini vaziyat talabiga qarab mustaqil taqsimlash va boshqarish</p> <p>5. Vaziyatga mos ravishda ish rejasini va taktikasini mustaqil belgilash</p> <p>6. Xavf oshganda yuqori rahbariyat ko'rsatmasini kutmasdan tezkor choralar ko'rish</p>
	Texnik va/yoki texnologik talab:	<p>radiatsiya darajasini o'lchash asboblari (dozimetr, radiometr);</p> <p>kimyoviy moddalarning mavjudligini aniqlash qurilmalari (gaz analizatorlari, kimyoviy detektorlar);</p>

	<p>biologik xavflarni aniqlash uchun laboratoriya yoki ekspres test vositalari; himoya vositalari (gaz niqobi, respiratorlar, himoya kostyumlari, qo'lqop va ko'zoynaklar); dezinfeksiya va zararsizlantirish uskunalari (purkagichlar, maxsus eritmalar); radiatsion, kimyoviy va biologik nazorat uchun portativ monitoring qurilmalari; maxsus aloqa vositalari (radiostansiyalar); birinchi tibbiy yordam ko'rsatish jihozlari; maxsus transport va qutqaruv texnikasi; laboratoriya va nazorat-o'lchov uskunalari; radiatsiyani aniqlash uskunalarning turlari, tuzilishi va ishlash prinsiplari; kimyoviy moddalarni aniqlash qurilmalari; radioaktiv, kimyoviy va biologik ifloslanish obyektlarini zararsizlantirish usullari; maxsus tozalash uskunalari va moddalardan foydalanish texnologiyasi; himoya vositalari va maxsus kiyimlar; transport va maxsus texnika vositalari.</p>
--	---

V. Kasbiy standartning texnik ma'lumotlari

5.1. Kasbiy standartning rekvizitlari

1.	Kasbiy malakalarni rivojlantirish bo'yicha tarmoq kengashining tasdiqlash hujjatlari:	Favqulodda vaziyatlarning oldini olish va bartaraf etish sohasida kasbiy malakalarni rivojlantirish bo'yicha tarmoq kengashining 24-mart 2026-yildagi 53-son bayoni
2.	Milliy malaka tizimini rivojlantirish institutining xulosasi:	KS-0125-son xulosa, 03.04.2026-y
3.	Kasbiy standart talqini va ishlab chiqilgan sanasi:	1.0-talqin, 25.03.2026-y
4.	Taxminiy qayta ko'rib chiqish sanasi:	23.03.2031-y

5.2. Kasbiy standartni ishlab chiqishga mas'ul tashkilot

Toshkent shahar Favqulodda vaziyatlar bosh boshqarmasi

(tashkilot nomi)

Bosh boshqarma boshlig'i

Muxitdinov M. Y

(rahbarning lavozimi, imzosi va F.I.O.)

5.3. Kasbiy standartni ishlab chiqishda ishtirok etgan tashkilot (korxonalar) to'g'risida ma'lumot

T/r	Ishlab chiquvchilar to'g'risida ma'lumot	
	Ish joyi va lavozimi	Familiyasi, ismi, otasining ismi
1	Favqulodda vaziyatlar vazirligi Ta'lim jarayonini tashkil etish boshqarmasi boshlig'i	Kupaysinov Ilxomjon Bozorboevich
2	Favqulodda vaziyatlar vazirligi Xizmat va jangovar tayyorgarligini tashkil etish boshqarmasi boshlig'i	Islamov Sardor Iskanderovich
3	Favqulodda vaziyatlar vazirligi Tashkiliy shtat bo'limi boshlig'i	Mirbabaev Baxtiyor Tairovich
4	Favqulodda vaziyatlar vazirligi Akadyemiyasi boshlig'ining o'rinbosari	Jafarov Axrorjon Akmalovich
5	Toshkyent shahar Favqulodda vaziyatlar bosh boshqarmasi boshlig'ining o'rinbosari	Razikov Dilshod Baxtiyorovich
6	Favqulodda vaziyatlar vazirligi Kadrlar bilan ta'minlash boshqarmasi bosh mutaxassisi Tarmoq kengash kotibi	Bekmuradov Shodiyor Kenjayevich

**FAVQULODDA VAZIYATLARNING OLDINI OLISH VA
BARTARAF ETISH SOHASIDA KASBIY MALAKALARNI
RIVOJLANTIRISH BO‘YICHA TARMOQ KENGASHI**

KASBIY STANDART
FAVQULODDA VAZIYATLARDA QUTQARUV
ISHLARINI BOSHQARISH